

Skład dokumentów w systemie L^AT_EX

Marcin Szyrka

Katedra Informatyki Stosowanej
AGH w Krakowie

2022/2023

Literatura

1. Dilip Datta: **L^AT_EX in 24 Hours. A Practical Guide for Scientific Writing**. Springer, 2017.
2. Tobias Oetiker et al: **The Not So Short Introduction to L^AT_EX2 ϵ** . Version 6.3, 2018
Nie za krótkie wprowadzeni do systemu L^AT_EX2 ϵ . Tłumaczenie na język polski
Tomasz Przechlewski, Ryszard Kubiak, 2007
3. Indian T_EX Users Group: **L^AT_EX Tutorials – A Primer**. 2003
4. Manuale do poszczególnych pakietów wskazane na stronie www wykładu.

- L^AT_EX jest systemem składu umożliwiającym tworzenie dowolnego typu dokumentów (w szczególności naukowych i technicznych) o wysokiej jakości typograficznej.
<https://www.latex-project.org>
- Wysoka jakość składu jest niezależna od rozmiaru dokumentu – zaczynając od krótkich listów do bardzo grubych książek.
- L^AT_EX automatyzuje wiele prac związanych ze składaniem dokumentów np.: referencje, cytowania, generowanie spisów (treści, rysunków, symboli itp.) itd.
- W 1977 r. Donald E. Knuth opracował system składu tekstu T_EX (greckie litery τ , ϵ , χ). Na bazie T_EXa Leslie Lamport opracował w 1985 r. system L^AT_EX, który pozwala się skupić na strukturze dokumentu zamiast na szczegółach formatowania. Grupa prowadzona przez Franka Mittelbacha opracowała w 1994 r. system w wersji L^AT_EX 2 ϵ .
- L^AT_EX jest zarówno oprogramowaniem jak i zestawem instrukcji umożliwiających autorom składować i wydrukować ich prace na najwyższym poziomie typograficznym. Wynikiem kompilacji pliku `.tex` jest zazwyczaj plik `.pdf`.
- Dokumenty złożone w L^AT_EXu cechuje determinizm – uzyskamy ten sam efekt niezależnie od systemu operacyjnego pod którym odbywa się kompilacja, czy też drukarki użytej do drukowania dokumentów.

Struktura prostego dokumentu

```
1 \documentclass[a4paper,12pt]{article}           % preambuła
2 \usepackage[polish]{babel}
3 \usepackage[latin2]{inputenc}                 % utf8, cp1250
4 \usepackage[T1]{fontenc}
5 \usepackage{times}
6
7 \begin{document}                               % część główna
8
9 \section{Sztuczne życie}
10
11 W 1987 roku na konferencji naukowej w Nowym Meksyku w Stanach
12 Zjednoczonych narodziła się kolejna dziedzina sztucznej inteligencji
13 nazwana sztucznym życiem (artificial life). Zajmuje się ona
14 tworzeniem systemów, które mogą się samodzielnie rozwijać
15 i doskonalić.
16
17 Już w 1968 roku Aristin Lindenmaier podjął próbę stworzenia
18 uniwersalnego języka genetycznego używanego przez rośliny
19 i w rezultacie rozwinął algorytmy odtwarzające strukturę roślin.
20 W wyniku tych prac powstał matematyczny opis wzrostu roślin,
21 na cześć naukowca nazwany L-systemem.
22 \end{document}
```

`demo.tex`, `ptaki.tex`, `ptaki_amcs.tex`, `ptaki_fi.tex`

Podstawowe zasady przygotowania pliku źródłowego

- Poszczególne słowa oddzielamy spacjami, przy czym ilość spacji nie ma znaczenia. Po kompilacji wielokrotne spacje i tak będą wyglądały jak pojedyncza spacja. Spacje na początku linii są ignorowane.
- Aby uzyskać **twardą spację**, zamiast znaku spacji należy użyć znaku **tyldy**.
- Znakiem końca akapitu jest pusta linia (ilość pustych linii nie ma znaczenia), a nie znaki przejścia do nowej linii.
- Znaki $\$$ & $\%$ $\#$ $_$ $\{$ $\}$ \sim $\^$ \backslash mają specjalne znaczenie i nie można ich wstawić bezpośrednio do pliku – w ośmiu pierwszych przypadkach należy je poprzedzić znakiem \backslash .
- \LaTeX sam formatuje tekst. **Nie starajmy się go poprawiać**, chyba, że naprawdę wiemy co robimy.
- Wszystkie kwestie dotyczące łamania linii tekstu, akapitów, stron, itp. są rozstrzygane na etapie kompilacji i później wygląd dokumentu nie ulega zmianie.
- Opcje decydujące o wyglądzie dokumentu po kompilacji grupowane są w tzw. **klasach dokumentów**. Większość wydawnictw naukowych na świecie dostarcza własne klasy dokumentów dla \LaTeX a, po użyciu których dokumenty są przygotowane do publikacji w tych wydawnictwach.

Środowisko pracy (linux)

- **TeX Live** – dystrybucja \TeX a dostępna we wszystkich popularnych wydaniach Linuksa, Windows i MacOS (MacTeX).
- **TeXstudio** – zaawansowane zintegrowane środowisko do składu dokumentów w \LaTeX u.
- <https://www.overleaf.com> – środowisko on-line, **wystarczy przeglądarka www, nie trzeba instalować!**
- **Ipe**, **PGF/TikZ**, **QTikZ**, **dia**, **gimp** – narzędzia do przygotowania grafiki (dostępne dla wszystkich popularnych systemów operacyjnych).

pdflatex

```
pdflatex test.tex
```

- Polecenia LaTeX albo służą do wyprodukowania czegoś nowego (np. symbolu), albo do zmiany formatowania istniejącego elementu dokumentu.
- W poleceniach LaTeX ważna jest wielkość liter.
- Polecenie LaTeX może składać się z ukośnika wstecznego (backslash) i nazwy zawierającej wyłącznie litery. Koniec nazwy polecenia wskazuje spacja, cyfra lub dowolny inny znak nie będący literą.
- Polecenie LaTeX może składać się z ukośnika wstecznego i dokładnie jednego znaku nie będącego literą.
- Wiele poleceń ma wersję z gwiazdką – symbol * dołączany jest na końcu nazwy.
- LaTeX ignoruje białe znaki po poleceniach.
- Niektóre polecenia wymagają parametru, który jest podawany w nawiasach klamrowych { } po nazwie polecenia. Niektóre polecenia mogą przyjmować parametr opcjonalny, który jest podawany w nawiasach kwadratowych [] po nazwie polecenia.
- Środowisko LaTeX jest strukturą złożoną z pary poleceń `\begin{name}` i `\end{name}`. Wewnątrz środowiska można używać innych poleceń lub środowisk.
- Argumenty dla środowiska podaje się po `\begin{name}`.

Formatowanie tekstu

Typ czcionki w LaTeXu jest klasyfikowany w czterech kategoriach – *family*, *series*, *shape* i *size*. Domyślna czcionka to **medium series serif family in upright shape and 10 pt size**. Wielkość czcionki w różnych częściach dokumentu jest wyznaczana proporcjonalnie względem czcionki bazowej.

```
1 \textrm{Serif family}, \textsf{Sans serif family},
2 \texttt{type writer family}\\
3 \textmd{Medium series}, \textbf{Boldface series}\\
4 \textup{Upright shape}, \textit{Italic shape},
5 \textsl{Slanted shape}, \textsc{Caps & small caps shape}\\
6 {\tiny Tiny size}, {\scriptsize Script size},
7 {\footnotesize Foot note size}, {\small Small size},
8 Normal size, {\large Large size}, {\LARGE Larger size},\
9 {\LARGE Largest size}, {\huge Huge size}, {\Huge Hugest size}
10 \textsf{\textit{\LARGE Sans serif family, italic shape and large size}}
```

Serif family, Sans serif family, type writer family

Medium series, **Boldface series**

Upright shape, *Italic shape*, *Slanted shape*, CAPS & SMALL CAPS SHAPE

Tiny size, Script size, Foot note size, Small size, Normal size, Large size, Larger size,

Largest size, Huge size, Hugest size

Sans serif family, italic shape and large size

Kolory w L^AT_EXu

- Pakiet `color` dostarcza makroinstrukcje umożliwiające kolorowanie tekstu, tła i definiowanie własnych kolorów.

- **Tekst czerwony, niebieski, zielony i jeszcze raz czerwony.**

```
{\color{red} Tekst czerwony}, {\color{blue}niebieski},  
\textcolor{green}{zielony}  
\textcolor{red}{\bf i jeszcze raz czerwony}.
```

- **czerwone tło, żółte tło i zielony tekst,**

```
\colorbox{red}{czerwone tło},  
\colorbox{yellow}{\color{green} żółte tło i zielony tekst},
```

- **tekst w ramce**, `\fcolorbox{green}{yellow}{tekst w ramce}`

- definiowanie własnych kolorów:

```
\definecolor{darkred}{rgb}{0.9,0,0}  
\definecolor{grey}{rgb}{0.4,0.4,0.4}  
\definecolor{orange}{rgb}{1,0.6,0.05}
```

```
przykład, \fcolorbox{darkred}{grey}{\color{orange} przykład}
```

- **mieszanie kolorów**, `{\color{blue!50!white}` mieszanie kolorów)

Wyrównanie tekstu

Domyślnie L^AT_EX wyrównuje tekst do lewej i prawej.

```
4 \begin{flushleft}  
5 Akapit wyrównany do lewej strony.  
6 \end{flushleft}  
7  
8 \begin{center}  
9 Akapit wyśrodkowany.  
10 \end{center}  
11  
12 \begin{flushright}  
13 Akapit wyrównany do prawej strony.  
14 \end{flushright}
```

Akapit wyrównany do lewej strony.

Akapit wyśrodkowany.

Akapit wyrównany do prawej strony.

Analogiczny efekt można uzyskać stosując polecenia (przełączniki) `\raggedright`, `\centering` i `\raggedleft`.

Wypunktowanie

```
1 Do tej pory powstało wiele form sztucznego życia.  
2 Zalicza się do nich np.:  
3  
4 \begin{itemize}  
5 \item pętle -- rozmnażające się litery,  
6 \item boidy -- istoty podobne do ptaków,  
7 \item animki -- kwadraty poszukujące pokarmu,  
8 \item bimorefy -- rozmnażające się kształty,  
9 \item L-systemy -- sztuczne kwiaty.  
10 \end{itemize}
```

Do tej pory powstało wiele form sztucznego życia. Zalicza się do nich np.:

- pętle – rozmnażające się litery,
- boidy – istoty podobne do ptaków,
- animki – kwadraty poszukujące pokarmu,
- bimorefy – rozmnażające się kształty,
- L-systemy – sztuczne kwiaty.

Numerowanie

```
1 Do tej pory powstało wiele form sztucznego życia.  
2 Zalicza się do nich np.:  
3  
4 \begin{enumerate}  
5 \item pętle -- rozmnażające się litery,  
6 \item boidy -- istoty podobne do ptaków,  
7 \item animki -- kwadraty poszukujące pokarmu,  
8 \item bimorefy -- rozmnażające się kształty,  
9 \item L-systemy -- sztuczne kwiaty.  
10 \end{enumerate}
```

Do tej pory powstało wiele form sztucznego życia. Zalicza się do nich np.:

1. pętle – rozmnażające się litery,
2. boidy – istoty podobne do ptaków,
3. animki – kwadraty poszukujące pokarmu,
4. bimorefy – rozmnażające się kształty,
5. L-systemy – sztuczne kwiaty.

Lista pojęć

```
1 Do tej pory powstało wiele form sztucznego życia.
2 Zalicza się do nich np.:
3
4 \begin{description}
5 \item[pętle] -- rozmnażające się litery,
6 \item[boidy] -- istoty podobne do ptaków,
7 \item[animki] -- kwadraty poszukujące pokarmu,
8 \item[bimorfy] -- rozmnażające się kształty,
9 \item[L-systemy] -- sztuczne kwiaty.
10 \end{description}
```

Do tej pory powstało wiele form sztucznego życia. Zalicza się do nich np.:

- pętle – rozmnażające się litery,
- boidy – istoty podobne do ptaków,
- animki – kwadraty poszukujące pokarmu,
- bimorfy – rozmnażające się kształty,
- L-systemy – sztuczne kwiaty.

Wypunktowanie, numerowanie itp. – wskazówki

- Środowiska **itemize**, **enumerate** i **description** można zagnieżdżać tworząc wielopoziomowe wypunktowania, wyliczenia itp. (maksymalnie 4 poziomy)
- Można indywidualnie zmienić symbol dla danego punktu w środowiskach **itemize** i **enumerate** podając go w nawiasie kwadratowym po poleceniu **item**, np.:

```
1 \item[--] pętle -- rozmnażające się litery,
2 \item[{$\spadesuit$}] boidy -- istoty podobne do ptaków,
```

- Można sterować odstępem między punktami stosując polecenie **setlength**

```
3 \begin{enumerate}
4 \setlength{\itemsep}{2mm}
```

- Redefiniując **labelitemi**, **labelitemii**, **labelitemiii** i **labelitemiv** można ustalić znaki używane na różnych poziomach wypunktowania, np.:

```
5 \renewcommand{\labelitemi}{\star}
```

- Zastosowanie **pakietu enumerate** pozwala w bardzo wygodny sposób ustalać formę numerowania, np.:

```
6 \begin{enumerate} [(i)]
```

Środowisko tabbing

Polecenie `\=` definiuje tabulator, a polecenie `\>` powoduje przesunięcie do kolejnego tabulatora.

```
1 \begin{tabbing}
2 Anna\hspace{7mm} \= Nowak\hspace{15mm} \= 111 222 111 \\
3 Ewa \> Nowakowska \> 222 222 222 \\
4 Konstatny \> Konstantykiewicz \> 123 123 123
5 \end{tabbing}
```

```
Anna      Nowak      111 222 111
Ewa      Nowakowska  222 222 222
Konstatny Konstantykiewicz 123 123 123
```

Bez użycia `\hspace`:

```
Anna Nowak 111 222 111
Ewa Nowak 222 222 222
Konstantykiewicz 123 123 123
```

Możliwe jest zdefiniowanie kolumn o zadanej szerokości, np.:

```
\makebox[25mm][l]{Anna} \= \makebox[35mm][l]{Nowak} \= ... \\
% \makebox[szerokość][wyrównanie: l, c, r]{tekst}
```

Łamanie linii i stron

- `\,` `\newline` – łamanie linii bez rozpoczynania nowego akapitu,
- `* – j.w.`, ale z zakazem łamania strony w miejscu złamania linii,
- `\newpage` – rozpoczęcie nowej strony,
- `\linebreak[n]` – zachęta do łamania wiersza – parametr n przyjmuje wartości od 0 do 4 i określa stopień zachęty lub niezgody, domyślna wartość 4 to bezwarunkowy zakaz lub nakaz,
- `\nolinebreak[n]` – niezgoda na łamanie wiersza,
- `\pagebreak[n]` – zachęta do łamania strony,
- `\nopagebreak[n]` – niezgoda na łamanie strony,
- `\clearpage` – rozpoczęcie składu nowej strony,
- `\cleardoublepage` – rozpoczęcie składu nowej strony od strony o numerze nieparzystym.
- `\sloppy` – obniżenie domyślnych standardów składu tekstu – linie nie będą wchodzić na marginesy, ale mogą być zwiększone odstępy między słowami,
- `\fussy` – przywrócenie domyślnych parametrów składu (przeciwnieństwo `\sloppy`).

Składanie tekstu – dodatki

- W przypadku nieprawidłowego dzielenia słowa, można wskazać miejsce podziału za pomocą sekwencji \-. Można również zastosować w preambule polecenie `\hyphenation{słowo, dłu-giesłowo, ...}` Słowa z listy argumentów można dzielić wyłącznie we wskazanych miejscach.
- `\mbox{tekst}` – wskazany tekst nie będzie łamany między linie;
- `‘angielskie’` – cudzysłowy “angielskie”;
- `‘polskie’` – cudzysłowy „polskie” (2 przecinki + 2 apostrofy),
- `<<francuskie>>` – cudzysłowy «francuskie» (przy użyciu cudzysłowu w tekście już objętym cudzysłowem);
- – **dywiz**, np. niebiesko-czarny – W przypadku dzielenia na łączniku, dywiz należy powtórzyć na początku nowej linii;
- -- **półpauza**, np. str. 11–13 (bez odstępów przed i po półpauzie);
- --- **pauza**, np. stosowana jako znak przestankowy (można też użyć w takim miejscu półpauzy jak na tym slajdzie);
- `\sim$` – **tylda** do stosowania np. w adresach internetowych;
- Adresy internetowe można zapisywać użyciem polecenia **url** po dodaniu w preambule pakietu o takiej nazwie:
`\url{http://home.agh.edu.pl/~mszpyrka}`
`http://home.agh.edu.pl/~mszpyrka`

Ramki i odległości

Ramka jest częścią dokumentu, która jest traktowana jako całość i nie można jej dzielić na wiersze lub strony.

- `\framebox[długość][pozycja]{tekst}` – parametr *długość* można pominąć (rozmiar ramki będzie do pasowany do tekstu), parametr *pozycja* może przyjąć jedną z wartości *c*, *l*, *r*, *s*. Wartość *s* powoduje rozciągnięcie tekstu (jeśli się da) do zadanej szerokości.

Ala ma kota.

- `\makebox[długość][pozycja]{tekst}` – j.w., ale bez rysowania krawędzi.
- `\fbox{tekst}`, `\mbox{tekst}` – wersje bez parametrów opcjonalnych.
- `\hspace{długość}` – wstawia poziomy odstęp o zadanej długości, w wersji `\hspace*{długość}` może być użyty na końcu wiersza.
- `\vspace{długość}` – wstawia pionowy odstęp o zadanej długości, w wersji `\vspace*{długość}` może być użyty na granicy stron.
- `\dotfill` – wypełnienie przestrzeni kropkami,

Ala ma kota.

`\framebox[0.6\textwidth][l]{Ala ma kota. \dotfill}`
- `\textwidth` – szerokość strony (tekstu).
- `\fill` – elastyczne polecenie długości; `\hfill` jest równoważne `\hspace{\fill}`, zaś `\vfill` jest równoważne `\par\vspace{\fill}`.
- `\hrulefill` – wypełnienie przestrzeni linią ciągłą.

Standardowe klasy dokumentów

- **article** – artykuły, krótkie opracowania, ...
- **report** – dłuższe opracowania, prace, dyplomowe, ...
- **book** – książki,
- **letter** – listy.

Opcje klas dokumentów:

10pt, 11pt, 12pt rozmiar podstawowego tekstu w dokumencie,

a4paper, b5paper, ... rozmiar papieru,

fleqn eksponowane wzory matematyczne dosuwane do lewej strony (zamiast centrowania),

titlepage, notitlepage umieszczanie tytułu (lub nie) na oddzielnej stronie,

onecolumn, twocolumn skład jedno- lub dwukolumnowy,

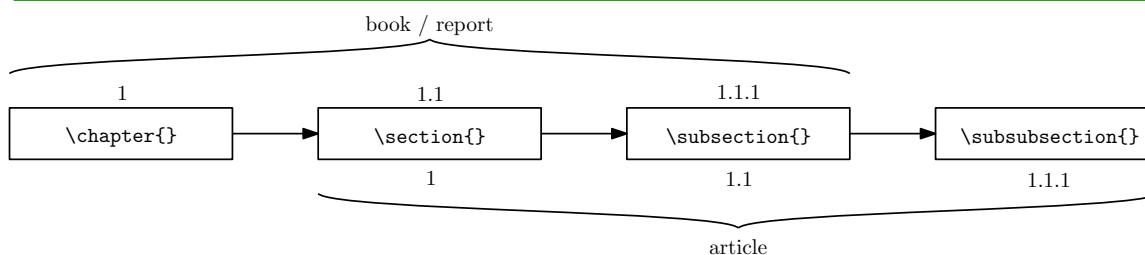
oneside, twoside wydruk jedno- lub dwustronny,

openright, openany tytuły rozdziałów umieszczane na stronie nieparzystej lub dowolnej.

Uwaga: Każda z klas ma zdefiniowane wartości domyślne dla podanych opcji.

```
\documentclass[a4paper, 11pt, twoside, fleqn, openany]{book}
```

Struktura dokumentu


```
1
2 \chapter{\LaTeX~distributions}
3 \label{cha:distributions}
4
5 % tekst w rozdziale
6
7 \section{TeX Live}
8 \label{sec:tex:live}
9
10 % tekst w podrozdziale
11
12 \subsection{Linux}
13 \label{subsec:linux}
14
15 % tekst w podpodrozdziale
```

Uwaga: Klasę **book** używamy podobnie jak **article**, ale dla klasy **book** nie jest dostępne środowisko **abstract**.

Remark 2: Tekst od znaku **%** do końca linii traktowany jest jako komentarz.

- \LaTeX dostarcza bardzo wygodny mechanizm odsyłaczy (ang. cross-references), dzięki któremu bezbłędnie możemy odwoływać się do elementów zamieszczonych w dokumencie: rozdziałów, sekcji, równań, rysunków, tabel, definicji itd. Mechanizm ten eliminuje możliwość popełnienia pomyłki, jaka może się zdarzyć przy ręcznym numerowaniu.
- Etykieta jest tworzona z użyciem polecenia `label`, a odwołania z użyciem poleceń `ref` i `pageref`.
- \LaTeX zastępuje `\ref{key}` przez właściwy numer rozdziału, sekcji, rysunku, tabeli itd. po którym zamieszczono odpowiadającą definicję etykiety `\label{key}`.
- Definiując etykiety warto nadawać im przedrostki określające typ etykietowanego obiektu, np. `eq`, `cha`, `sec`, `fig`, `def` itp. **W etykietach nie można używać spacji i znaków diakrytycznych!**

Duże dokumenty

Przy pracy nad dużym dokumentem (książka, praca dyplomowa) warto podzielić źródła na mniejsze części, np. każdy rozdział w oddzielnym pliku.

- `\include{plik}` – dołącza do dokumentu zawartość pliku wstawiając przed i po łamanie strony. Uwaga: **Pomijamy rozszerzenie `tex`**.
- `\input{plik}` – dołącza do dokumentu zawartość pliku (bez dodatkowego łamania strony).

Plik główny (klasa `report` lub `book`):

```
1 \begin{document}           %Preambuła
2 \maketitle
3 \tableofcontents
4 \clearpage
5
6 \include{rozdzial1}
7 \include{rozdzial2} % ...
8 \appendix
9 % Od tego miejsca rozdziały są traktowane jako dodatki, A, B, ...
10 \include{dodatekA}
11 \include{dodatekB} % ...
12
13 \bibliography{bibfile}
14 \end{document}
```

Tabele

Podstawowym środowiskiem do tworzenia tabel w \LaTeX u jest `tabular`. Jeżeli chcemy do tabeli dodać napis i numer, to należy umieścić środowisko `tabular` wewnątrz środowiska `table`.

```
1 \begin{table}
2 \caption{Examples of Middle-earth peoples}
3 \label{tab:peoples}
4 \begin{center}
5 \begin{tabular}{|l|l|l|l|l|}
6 \hline Wizards & Elves & Dwarves & Men & Hobbits \\ \hline
7 Saruman & Legolas & Gimli & Aragorn & Bilbo Baggins \\ \hline
8 Gandalf & Elrond & Thorin Oakenshield & Boromir & Frodo Baggins \\ \hline
9 Radagast & Arwen & Glóin & Faramir & Sam Gamgee \\ \hline
10 \end{tabular}
11 \end{center}
12 \end{table}
```

Tablica: Examples of Middle-earth peoples

Wizards	Elves	Dwarves	Men	Hobbits
Saruman	Legolas	Gimli	Aragorn	Bilbo Baggins
Gandalf	Elrond	Thorin Oakenshield	Boromir	Frodo Baggins
Radagast	Arwen	Glóin	Faramir	Sam Gamgee

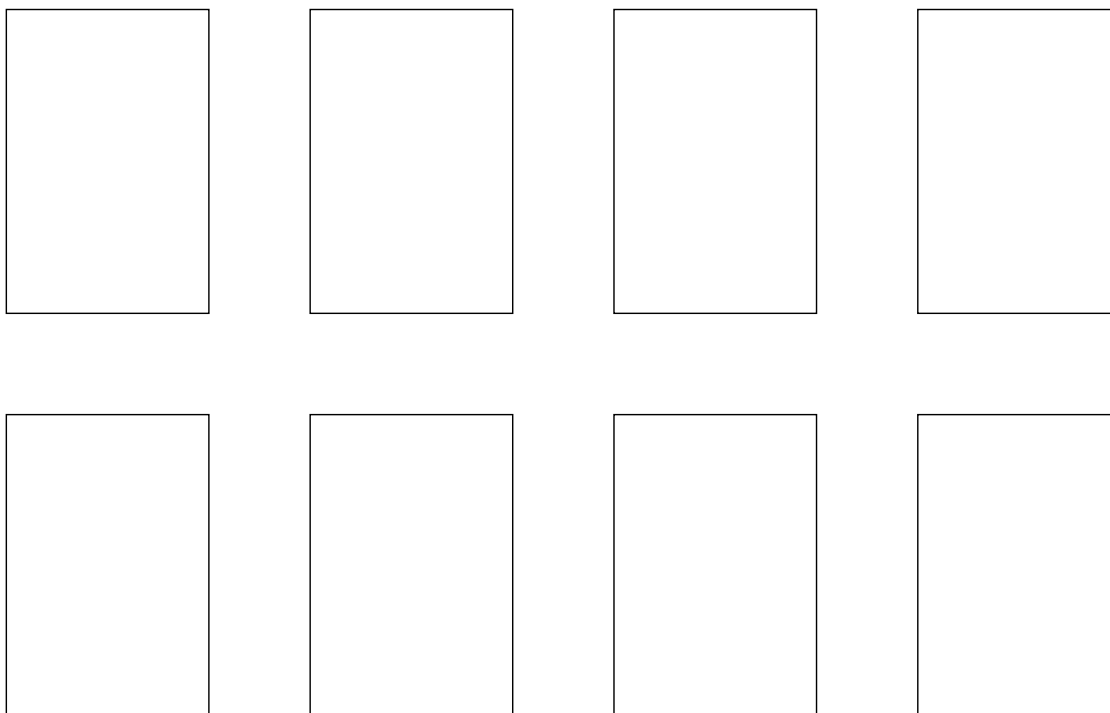
Wstawki

Elementy takie jak tabele i rysunki są umieszczane w postaci tzw. **wstawek**. Wstawki są tworzone za pomocą środowisk `figure` (rysunki) i `table` (tabele). Jeżeli wstawka nie mieści się na danej stronie, \LaTeX automatycznie przenosi ją na kolejną stronę uzupełniając pozostałe miejsce tekstem. \LaTeX przechowuje wstawki w dwóch kolejkach FIFO (rysunki i tabele) i na nowej stronie próbuje umieszczać kolejne wstawki, jeśli takie są w kolejkach. Jeśli czegoś nie można zmieścić, jest to przesuwane na kolejną stronę. Może się zdarzyć, że pojedynczy rysunek, którego nie można z jakichś względów poprawnie wstawić przesunie całą kolejkę na koniec dokumentu.

Parametry: `\begin{table}` [. . .]

- `h` – bez przemieszczania (dokładnie w miejscu użycia),
- `t` – na górze strony,
- `b` – na dole strony,
- `p` – na stronie zawierającej wyłącznie wstawki,
- `!` – pominięcie większości parametrów sterujący, „próba wymuszenia”.

Instrukcje `\listoffigures` i `\listoftables` wstawiają do dokumentu odpowiednio spis rysunków i spis tabel.

Zarządzanie odstępem między kolumnami

Wielkość poziomego odstępów między dwoma kolumnami można zmienić przypisując nową wartość do `\tabcolsep` (domyślnie 6 pt):

`\setlength{\tabcolsep}{2mm}`.

Odstęp między kolumnami w tabeli można zdefiniować lokalnie za pomocą polecenia `@{...}`. Zastępuje ona odstęp treścią umieszczoną między klamrami.

```

1 \begin{center}
2 \begin{tabular}
3 {|@{}c|@{~}c|@{\hspace{4mm}}c|@{}c@{}|@{\ldots}c@{abcd}|c|}
4 \hline
5 X & X & X & X & X & X & X \\
6 X & X & X & X & X & X & X \\
7 X & X & X & X & X & X & X \\
8 X & X & X & X & X & X & X \\
9 \hline
10 \end{tabular}
11 \end{center}

```

X	X	X	X...Xabcd	X
X	X	X	X...Xabcd	X
X	X	X	X...Xabcd	X
X	X	X	X...Xabcd	X

Pakiet array (1)

Pakiet `array` wprowadza dodatkowo opcje `m{...}` i `b{...}`, które pozwalają na sterowanie sposobem rozmieszczenia zawartości komórek w pionie.

```
1 \begin{tabular}{|p{7mm}|p{7mm}|p{7mm}|}
2 \hline
3 x y z x y z x y z x y z x y z & x y z x y z x y z & 1 1 1 1 1\\\hline
4 \end{tabular}
5 \begin{tabular}{|m{7mm}|m{7mm}|m{7mm}|}
6 \hline
7 x y z x y z x y z x y z x y z & x y z x y z x y z & 1 1 1 1 1\\\hline
8 \end{tabular}
9 \begin{tabular}{|b{7mm}|b{7mm}|b{7mm}|}
10 \hline
11 x y z x y z x y z x y z x y z & x y z x y z x y z & 1 1 1 1 1\\\hline
12 \end{tabular}
```

x y z	x y z	1 1 1	x y z			x y z		
x y z	x y z	1 1	x y z	x y z	1 1 1	x y z		
x y z	x y z		x y z	x y z	1 1	x y z	x y z	
x y z			x y z	x y z		x y z	x y z	1 1 1
x y z			x y z			x y z	x y z	1 1

Pakiet array (2)

Pakiet `array` umożliwia również łatwe sterowanie formatowaniem kolumn. W preambule tabeli można umieścić polecenia `>{...}` i `<{...}`, które wstawiają odpowiednio na początku i końcu każdej komórki w danej kolumnie tekst podany jako ich argumenty.

```
1 \begin{tabular}{|>{\itshape}m{7mm}|m{7mm}|>{\bfseries}m{15mm}<{\simmm}|}
2 \hline
3 x y z x y z x y z x y z x y z & x y z x y z & 10 \\\hline
4 x y z x y z x y z x y z x y z & x y z x y z & 12 \\\hline
5 \end{tabular}
```

x y z		
x y z		
x y z	x y z	10 mm
x y z	x y z	
x y z		
x y z		
x y z		
x y z	x y z	12 mm
x y z	x y z	
x y z		

Pakiet `makecell`

Pakiet `makecell` pozwala na modyfikowanie wyglądu komórek tabeli, oferując m.in.: łamanie linii w komórce, sterowanie wyrównaniem tekstu w pionie i poziomie, sterowanie odstępami wokół zawartości komórki, składanie komórek zajmujących wiele wierszy, składanie komórek dzielonych diagonalnie itp.

```
1 \begin{tabular}{|l|l|l|l|l|}
2 \hline Wizards & Elves & Dwarves & Men & Hobbits \\ \hline
3 Saruman & Legolas & Gimli & Aragorn & Bilbo Baggins \\ \hline
4 Gandalf & Elrond & \makecell[l]{Thorin\\ Oakenshield}
5 & Boromir & Frodo Baggins \\ \hline
6 Radagast & Arwen & Gl'oin & Faramir & Sam Gamgee \\ \hline
7 \end{tabular}
```

wyrównanie w pionie (tcb) i/lub poziomie
(lcrp), e.g., `tr, {}{p{3cm}}`

łamanie linii

Wizards	Elves	Dwarves	Men	Hobbits
Saruman	Legolas	Gimli	Aragorn	Bilbo Baggins
Gandalf	Elrond	Thorin Oakenshield	Boromir	Frodo Baggins
Radagast	Arwen	Glóin	Faramir	Sam Gamgee

Formatowanie nagłówka tabeli

- Polecenie `thead` działa analogicznie jak `makecell`, ale jest używane do definiowania komórek w nagłówku tabeli. Oba polecenia mają wersję `*`, której użycie powoduje zastosowanie dodatkowych odstępów wokół komórki.
- Pakiet pozwala na redefiniowanie domyślnego sposobu składania nagłówków tabel:

```
\renewcommand\theadalign{t1}
\renewcommand\theadfont{\bfseries\normalsize}
```

- Polecenie `rothead` definiuje komórki z tekstem obróconym o 90° .

```
1 \setlength\rotheadsize{12mm}
2 \begin{tabular}{|l|l|l|l|} \hline
3 \hline \rothead{Wizards} & \rothead{Elves} & \rothead{Dwarves}
4 & \rothead{Men} & \rothead{Hobbits} \\ \hline
5 \dots
```

Wizards	Elves	Dwarves	Men	Hobbits
Saruman	Legolas	Gimli	Aragorn	Bilbo Baggins
Gandalf	Elrond	Thorin Oakenshield	Boromir	Frodo Baggins

Diagonalny podział komórki

```
1 \begin{tabular}{|l|l|l|l|}
2 \hline
3 \diaghead(2,-1){xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx}
4 {Krukowate}Jaskółkowate} &
5 \thead{Jaskółka dymówka}&
6 \thead{Jaskółka oknówka} \\ \hline
7 ...
```

proporcje komórki (od znaku
zależy wybór przekątnej)

tekst na podstawie którego definiowana
jest szerokość kolumny

	Jaskółkowate	Jaskółka dymówka	Jaskółka oknówka
Krukowate			
Kruk			
Gawron			

Tabele – dodatki

- Zmiana wysokości wierszy (wszystkich):

```
\renewcommand{\arraystretch}{1.18}
```

- Zmiana wysokości wierszy (indywidualnie):

```
\Gape[1mm][4mm]{Rodzina krukowatych} & Kruk \\ \hline
% pakiet makecell, najpierw góra, później dół
```

- Obracanie tabeli (wymagany pakiet `rotating`):

```
\begin{sidewaystable*}[!ht]
\caption{Decision table}
\label{tab:decisionTable}
\begin{tabular}
...
\end{tabular}
\end{sidewaystable*}
```

- Dostosowywanie wyglądu podpisów (pakiet `caption`):

```
\begin{table}[!hb]
\captionsetup{labelsep=colon,belowskip=4mm,aboveskip=-9mm}
\caption{Tablica decyzyjna}
...
```

Wyrównywanie liczb w kolumnach

Pakiet `dcolumn` pozwala na definiowanie kolumn wyrównywanych według kropki dziesiętnej. Typ kolumny `D` przyjmuje trzy parametry: separator dziesiętny w kodzie źródłowym, separator dziesiętny w pliku wynikowym oraz maksymalną liczbę cyfr przed i po przecinku.

```
1 \begin{tabular}
2 {|l|c|r|D{.}{,}{3.4}|}
3 \hline
4 123.4 & 123.4 & 123.4 & 123.4\\
5 12.34 & 12.34 & 12.34 & 12.34\\
6 1.234 & 1.234 & 1.234 & 1.234\\
7 0.1234 & 0.1234 & 0.1234 & 0.1234\\
8 \hline
9 \end{tabular}
```

123.4	123.4	123.4	123,4
12.34	12.34	12.34	12,34
1.234	1.234	1.234	1,234
0.1234	0.1234	0.1234	0,1234

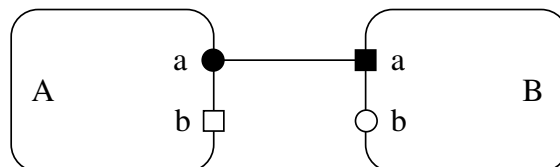
Pakiet longtable

Pakiet `longtable` pozwala składać tabele ciągnące się przez wiele kolejnych stron dokumentu (wymagana podwójna kompilacja).

```
1 \begin{longtable}{|c|c|c|c|c|c|c|c|c|c|}
2 \caption{Warunki terenowe}
3 \label{tab:warunkiTerenowe}\\
4 \cline{2-10}
5 \multicolumn{1}{|l|}{} & \multicolumn{9}{|c|}{Zwrotnice} \\ \hline
6 {P} & 3/4 & 5 & 6 & 7/8 & 15/16 & 17 & 18 & 19/20 & 21/22 \\ \hline
7 \endfirsthead
8 \cline{2-10}
9 \multicolumn{1}{|l|}{} & \multicolumn{9}{|c|}{Zwrotnice} \\ \hline
10 {P} & 3/4 & 5 & 6 & 7/8 & 15/16 & 17 & 18 & 19/20 & 21/22 \\ \hline
11 \endhead
12 \multicolumn{10}{|c|}{Stopka tabeli} \\ \hline
13 \endfoot
14 \multicolumn{10}{|c|}{Stopka na ostatniej stronie} \\ \hline
15 \endlastfoot
16 B1 & + & + & & & & & & & \\ \hline
17 B2 & -- & & + & o+ & & & & & \\
18 ...
19 \end{longtable}
```

Wstawianie grafiki

```
1 \begin{figure} [h]
2 \centerline{\includegraphics [scale=0.5] {xccs4}}
3 \caption{Diagram XCCS}
4 \label{fig:xccs}
5 \end{figure}
```


Rysunek: Diagram XCCS

UWAGA: Zarówno w środowisku `figure` jak i `table` polecenie `label` powinno się znaleźć bezpośrednio po poleceniu `caption`.

Jako parametry polecenia `includegraphics` można podać: `width` – skalowanie rysunku do podanej szerokości, `height` – skalowanie rysunku do podanej wysokości, `angle` – obrót o podany kąt przeciwnie do ruchu wskazówek zegara, `trim={0 20pt 60pt 120pt},clip` – obcięcie widocznej części rysunku (left, lower, right, upper).

W jednym środowisku `figure` można umieścić kilka grafik.

Przypisy

Przypisy składamy z użyciem polecenia `\footnote{tekst}`.

W Polsce przypisy umieszcza się przed znakiem przestankowym. W krajach anglosaskich przypisy umieszcza się po kropce lub przecinku.

\LaTeX numeruje przypisy automatycznie. W klasie `article` numeracja jest ciągła, a w klasach `report` i `book` przypisy są numerowane w ramach rozdziałów.

Niektórych poleceń nie można używać wewnątrz argumentów innych poleceń (są to tzw. polecenia kruche), np. polecenie `\footnote` nie może być umieszczone w argumencie polecenia `\section` lub `\caption`.

Ograniczenie to można usunąć stosując polecenie `\protect`. Polecenie to odnosi się wyłącznie do instrukcji znajdującej się tuż za nim.

```
\caption{Topologia sieci w budynku C2}\protect\footnote{Zdjęcie
dzięki uprzejmości ...}
```

W przypadku konieczności zamieszczenia informacji np. o finansowaniu artykułu przy jego tytule, zamiast polecenia `\footnote` stosuje się `\thanks`

```
\title{Reachability graphs for Alvis models}\thanks{The paper
is supported by ...}}
```

Wzory matematyczne

```
1 Funkcją kwadratową nazywamy funkcję postaci
2  $f(x) = ax^2 + bx + c$ , gdzie  $a \neq 0$ .
3
4 Funkcją kwadratową nazywamy funkcję postaci
5  $f(x) = ax^2 + bx + c$ , gdzie  $a \neq 0$ .
6
7 Funkcją kwadratową nazywamy funkcję postaci
8 
$$f(x) = ax^2 + bx + c,$$

9
10 gdzie  $a \neq 0$ .
```

Funkcją kwadratową nazywamy funkcję postaci $f(x) = ax^2 + bx + c$, gdzie $a \neq 0$.
Funkcją kwadratową nazywamy funkcję postaci

$$f(x) = ax^2 + bx + c,$$

gdzie $a \neq 0$.

Funkcją kwadratową nazywamy funkcję postaci

$$f(x) = ax^2 + bx + c, \tag{1}$$

gdzie $a \neq 0$.

Wzory matematyczne – przykłady

```
1  $A \cup B = \{x \mid (x \in A) \vee (x \in B)\}$ 
2
3 
$$\sum_{k=1}^{\infty} \frac{1}{k^2+1}$$

4
5 
$$\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = g \iff \forall \varepsilon > 0 \exists N_{\varepsilon} \in \mathbb{N} \forall n > N_{\varepsilon} : |a_n - g| < \varepsilon$$

6
7 
$$\int_c^d \left[ \int_{u(y)}^{v(y)} f(x,y) dx \right] dy$$

8
9
10
```

$$A \cup B = \{x: (x \in A) \vee (x \in B)\}$$

$$\sum_{k=1}^{\infty} \frac{1}{k^2+1}$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = g \iff \forall \varepsilon > 0 \exists N_{\varepsilon} \in \mathbb{N} \forall n > N_{\varepsilon} : |a_n - g| < \varepsilon$$

$$\int_c^d \left[\int_{u(y)}^{v(y)} f(x,y) dx \right] dy$$

Tryb matematyczny i tekstowy

L^AT_EX inaczej składa wzory w trybie matematycznym i tekstowym!

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n \frac{1}{k^2} = \frac{\pi^2}{6}$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n \frac{1}{k^2} = \frac{\pi^2}{6}$$

L^AT_EX sam dobiera wielkość czcionek i odstępów w poszczególnych partiach wzorów:

$$\sqrt{2} \sqrt{x^2 + \sqrt{1 + \sqrt{\sqrt{2} - 1}}}$$
$$\frac{1}{1 + \frac{1}{1 + \frac{1}{1 + \dots}}}$$

```
1  $$\lim_{n \to \infty} \sum_{k = 1}^n \frac{1}{k^2} =
2  \frac{\pi^2}{6}$$
3
4  $$\sqrt{2}\sqrt{x^2 + \sqrt{1 + \sqrt{\sqrt{2}-1}}}}$$
5
6  $$\frac{1}{1 + \frac{1}{1 + \frac{1}{1 +
7  \frac{1}{1 + \dots}}}}$$
```

Odstępy we wzorach

We wzorach matematycznych T_EX w odmienny sposób traktuje symbole należące do różnych rodzajów, tj. cyfry, zmienne, nazwy funkcji, operatory itp. Wiele symboli używa się w różnych kontekstach w taki sposób, jakby należały do dwóch różnych rodzajów. T_EX odmiennie składa formuły w stylu wystawowym, tekstowym, indeksowym i podwójnego indeksu. W każdym przypadku istnieje wersja normalna i zacieśniona.

$f: X \rightarrow Y$

$f : X \rightarrow Y$

```
$f\colon X \to Y$ \ $f : X \to Y$
```

Użycie w drugim przypadku dwukropka jest nieprawidłowe, gdyż dwukropek jest traktowany jako operator dwuargumentowy i wstawiane są odstępy po obu stronach dwukropka (między literą f i dwukropkiem powinien być mały odstęp).

Inne mylone symbole:

- `\setminus` – odejmowanie zbiorów, `\backslash` – zwyczajny symbol;
- `\mid` – operator dwuargumentowy, `\vert` – pionowa kreska;
- `\parallel` – symbol relacji, `\Vert` – zwyczajny symbol;
- `\left<` – nawias ostrokątny, `<` – symbol relacji;
- `\right>` – nawias ostrokątny, `>` – symbol relacji.

Ograniczniki

Ograniczniki to symbole nawiasów i inne podobne symbole, które mogą rozszerzać się pionowo.

(x, y) , $\{x, y\}$, $[x, y]$, $\langle x, y \rangle$, $\lceil x, y \rceil$, $\lfloor x, y \rfloor$

`\left(x,y)`, `\{x,y\}`, `[x,y]`, `\langle x,y \rangle`,
`\lceil x,y \rceil`, `\lfloor x,y \rfloor`

Rozszerzające się ograniczniki uzyskujemy za pomocą poleceń `\left` i `\right`, po których bezpośrednio umieszczamy odpowiedni symbol ogranicznika.

$$\left(\sum_{i=0}^{10} i^2\right) \quad \left\{\sum_{i=0}^{10} i^2\right\} \quad \left[\sum_{i=0}^{10} i^2\right] \quad \left|\sum_{i=0}^{10} i^2\right. \quad \left.\sum_{i=0}^{10} i^2\right|$$

```
1 $$
2 \left(\sum_{i=0}^{10} i^2 \right)\quad
3 \left\{\sum_{i=0}^{10} i^2 \right\}\quad
4 \left[\sum_{i=0}^{10} i^2 \right]\updownarrow\quad
5 \left|\sum_{i=0}^{10} i^2 \right.\quad
6 \left.\sum_{i=0}^{10} i^2 \right|
7 $$
```

Ograniczniki muszą zawsze występować parami! Kropka oznacza pusty ogranicznik.

Środowisko array (1)

Środowisko `array` funkcjonuje podobnie jak `tabular`, ale służy do tworzenia struktur tabelarycznych zawierających wyrażenia matematyczne.

$$U = (A \quad b) = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} & b_1 \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} & b_2 \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\ a_{m1} & a_{m2} & \dots & a_{mn} & b_m \end{pmatrix}$$

```
1 $$
2 U = \left( \begin{array}{cc} A & b \end{array} \right) =
3 \left(
4 \begin{array}{lllll}
5 a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} & b_1 \\
6 a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} & b_2 \\
7 \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots \\
8 a_{m1} & a_{m2} & \dots & a_{mn} & b_m \end{array}
9 \end{array}
10 \right)
11 $$
```

Środowisko array (2)

Ramka tworzona przez środowisko `array` posiada oś, tj. hipotetyczną linię na wysokości której umieszcza się znak minus. Linia ta przebiega mniej więcej w połowie wysokości ramki, ale można ją zmieniać za pomocą parametrów c , t i b .

$$\begin{array}{ccccccc} & & & & & 1 & 2 & 3 \\ & & & & 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 \\ 1 & 2 & 3 & = & 4 & 5 & 6 & = & 7 & 8 & 9 \\ 4 & 5 & 6 & & 7 & 8 & 9 & & & & \\ 7 & 8 & 9 & & & & & & & & \end{array}$$

```
1  $$
2  \begin{array}[t]{l111}
3  1 & 2 & 3 \\ \ 4 & 5 & 6 \\ \ 7 & 8 & 9
4  \end{array} =
5  \begin{array}[c]{l111}
6  1 & 2 & 3 \\ \ 4 & 5 & 6 \\ \ 7 & 8 & 9
7  \end{array} =
8  \begin{array}[b]{l111}
9  1 & 2 & 3 \\ \ 4 & 5 & 6 \\ \ 7 & 8 & 9
10 \end{array}
11 $$
```

Środowisko array (3)

$$f(x) = \begin{cases} -x^2 & \text{dla } x \leq 0, \\ \sqrt{x} + \sin x & \text{dla } x > 0. \end{cases} \quad (2)$$

$$\begin{cases} (t_1^+ - t_1^-) \circ C_{P'} = 0 \\ (t_2^+ - t_2^-) \circ C_{P'} = 0 \\ \dots \\ (t_m^+ - t_m^-) \circ C_{P'} = 0 \end{cases} \quad (3)$$

```
1  \begin{equation}
2  \label{eq:funkcjaf}
3  f(x) = \left\{ \begin{array}{rcl}
4  \begin{array}{rcl}
5  -x^2 & \text{dla } x \leq 0, \\
6  \sqrt{x} + \sin x & \text{dla } x > 0.
7  \end{array} \right.
8  \end{equation}
9
10 \begin{equation}
11 \left\{ \begin{array}{l}
12 (t_1^+ - t_1^-) \circ C_{P'} = 0 \\
13 (t_2^+ - t_2^-) \circ C_{P'} = 0 \\
14 \dots \\
15 (t_m^+ - t_m^-) \circ C_{P'} = 0
16 \end{array} \right.
17 \end{equation}
```

W \LaTeX u dostępnych jest kilka pakietów zawierających w nazwie skrót **ams** (American Mathematical Society). Pakiety te rozszerzają możliwości \LaTeX a dotyczące składu wzorów matematycznych.

- amssymb** – Pakiet dostarcza dużej liczby poleceń, tworzących różnego rodzaju symbole matematyczne.
- amsfonts** – Pakiet udostępnia polecenia **mathbb** i **mathfrak**. Jest ładowany automatycznie przez **amssymb**.
- amsmath** – Pakiet stanowi główną część dystrybucji AMS- \LaTeX . Definiuje on liczne otoczenia i polecenia, wspomagające skład wyrażen i formuł matematycznych.

Niekiedy kolejność dołączania pakietów może generować informacje o błędach. Wynikają one np. z faktu redefiniowania pewnych nazw. Zgłaszany błąd o redefiniowaniu symboli `\l111` i `\l111` można usunąć zmieniając kolejność dołączania pakietów **amssymb** i **babel**.

Środowisko align

Każdy wiersz w środowisku **align** jest postaci

```
wyr1 & wyr2 & & ... & wyrn,
```

przy czym każde z wyrażeń jest przetwarzane w trybie matematycznym w stylu wystawowym. Wyrażenia o indeksach nieparzystych są wyrównane do prawej krawędzi, a o numerach parzystych do lewej.

Jeżeli separatory `&` ponumerujemy kolejno od lewej do prawej, to elementy z kolejnych wierszy będą wyrównywane w pionie wzdłuż separatorów o numerach nieparzystych. Separatory o numerach parzystych służą do rozdzielania kolumn.

$$(\sin x)' = \cos x, \qquad (\cos x)' = -\sin x \qquad (4)$$

$$(\sin x)'' = -\sin x, \qquad (\cos x)''' = \sin x \qquad (5)$$

```
1 \begin{align}
2 (\sin x)' &= \cos x, & (\cos x)' &= -\sin x \\
3 (\sin x)'' &= -\sin x, & (\cos x)''' &= \sin x \\
4 \end{align}
```

Analogicznie funkcjonuje środowisko **align***, ale formuły nie są automatycznie numerowane (etykietowane).

Środowisko align – przykłady (1)

$$|z| = 0 \iff z = 0, \quad (6)$$

$$|z| \geq 0, \quad (7)$$

$$\left| \frac{z_1}{z_2} \right| = \frac{|z_1|}{|z_2|}, \quad (8)$$

```

1 \begin{align}
2 & \left| z \right| = 0 \iff z = 0, \label{eq:comp1} \\
3 & \left| z \right| \geq 0, \label{eq:comp2} \\
4 & \left| \frac{z_1}{z_2} \right| = \\
5 & \frac{\left| z_1 \right|}{\left| z_2 \right|}, \label{eq:comp3} \\
6 \end{align}

```

$$\sqrt{ax^2 + bx + c} = \pm x\sqrt{a} \pm t, \quad a > 0$$

$$\sqrt{ax^2 + bx + c} = tx \pm \sqrt{c}, \quad c > 0$$

$$\sqrt{ax^2 + bx + c} = (x - x_1)t, \quad \Delta > 0.$$

```

1 \begin{align*}
2 \sqrt{ax^2 + bx + c} & \text{ \pm x \sqrt{a} \pm t, \& \& a > 0 \\
3 \sqrt{ax^2 + bx + c} & \text{ \pm tx \sqrt{c}, \& \& c > 0 \\
4 \sqrt{ax^2 + bx + c} & \text{ (x-x_1)t, \& \& \Delta > 0.} \\
5 \end{align*}

```

Środowisko align – przykłady (2)

$$\text{Act: } \frac{a.E \xrightarrow{a} E}{\quad} \quad \text{Com}_3: \frac{E \xrightarrow{a} E' \quad F \xrightarrow{\bar{a}} F'}{E|F \xrightarrow{\tau} E'|F'}$$

$$\text{Sum}_j: \frac{E_j \xrightarrow{a} E'_j}{\sum_{i \in I} E_i \xrightarrow{a} E'_i}, \text{ gdzie } j \in I \quad \text{Res: } \frac{E \xrightarrow{a} E'}{E \backslash L \xrightarrow{a} E' \backslash L}, \text{ gdzie } a, \bar{a} \notin L$$

```

1 \begin{align*}
2 \text{\textbf{Act}} \colon & \frac{a.E \stackrel{a}{\longrightarrow} E}{\quad} & \text{\textbf{Com}}_3 \colon & \frac{E \stackrel{a}{\longrightarrow} E' \quad F \stackrel{\bar{a}}{\longrightarrow} F'}{E|F \stackrel{\tau}{\longrightarrow} E'|F'} \\
3 & & & \\
4 \text{\textbf{Sum}}_j \colon & \frac{E_j \stackrel{a}{\longrightarrow} E'_j}{\sum_{i \in I} E_i \stackrel{a}{\longrightarrow} E'_i}, \text{ gdzie } j \in I & \text{\textbf{Res}} \colon & \frac{E \stackrel{a}{\longrightarrow} E'}{E \backslash L \stackrel{a}{\longrightarrow} E' \backslash L}, \text{ gdzie } a, \bar{a} \notin L \\
5 & & & \\
6 & & & \\
7 & & & \\
8 & & & \\
9 \text{\textbf{Sum}}_j \colon & \frac{E_j \stackrel{a}{\longrightarrow} E'_j}{\sum_{i \in I} E_i \stackrel{a}{\longrightarrow} E'_i}, \text{ gdzie } j \in I & & \\
10 & & & \\
11 & & & \\
12 & & & \\
13 \text{\textbf{Res}} \colon & \frac{E \stackrel{a}{\longrightarrow} E'}{E \backslash L \stackrel{a}{\longrightarrow} E' \backslash L}, \text{ gdzie } a, \bar{a} \notin L & & \\
14 & & & \\
15 & & & \\
16 & & & \\
17 \end{align*}

```

Środowisko split

Środowisko `split` pozwala łatwo łamać długie wzory matematyczne. Symbol `&` wskazuje punkt wyrównania do lewej występujących po nim fragmentów linii.

$$\begin{aligned} \int x^2 e^x dx &= x^2 e^x - 2 \int x e^x dx = \\ &= x^2 e^x - 2 \left(x e^x - \int e^x dx \right) = \\ &= x^2 e^x - 2x e^x + 2e^x + C \end{aligned} \tag{9}$$

```
1 \begin{equation}
2 \label{eq:calka1}
3 \begin{split}
4 \int x^2 e^x dx &= x^2 e^x - 2 \int x e^x dx = \\
5 &= x^2 e^x - 2 \left( x e^x - \int e^x dx \right) = \\
6 &= x^2 e^x - 2x e^x + 2 e^x + C
7 \end{split}
8 \end{equation}
```

Środowisko cases

Środowisko `cases` służy do definiowania przez przypadki. Automatycznie wstawia lewy nawias klamrowy.

$$\lambda(2^\alpha) = 2^{\beta-2} \begin{cases} \beta = \alpha, & \text{dla } \alpha \geq 3 \\ \beta = 3, & \text{dla } \alpha = 2 \\ \beta = 2, & \text{dla } \alpha = 1 \end{cases}$$

```
1 $$
2 \lambda(2^{\alpha}) = 2^{\beta - 2}
3 \begin{cases}
4 \beta = \alpha, & \text{dla } \alpha \geq 3 \\
5 \beta = 3, & \text{dla } \alpha = 2 \\
6 \beta = 2, & \text{dla } \alpha = 1
7 \end{cases}
8 $$
```

Środowisko subequations

Środowisko `subequations` pozwala składać serie wzorów matematycznych, z możliwością odwoływania się do nich jako do całości lub do indywidualnych wzorów.

$$A = a.b.c.A \tag{10a}$$

$$B = A \setminus \{c\} \tag{10b}$$

Wzory (10) definiują dynamikę agentów w prezentowanym przykładzie. Agent A (10a) cyklicznie wykonuje akcje a, b i c . Agent B (10b) zdefiniowany jest ...

```
1 \begin{subequations}
2 \label{eq:resExample}
3 \begin{align}
4 A &= a.b.c.A \label{eq:rese1} \\
5 B &= A \backslash \{c\} \label{eq:rese2}
6 \end{align}
7 \end{subequations}
```

```
1 Wzory (\ref{eq:resExample}) definiują dynamikę agentów
2 w prezentowanym przykładzie. Agent  $A$ ~(\ref{eq:rese1})
3 cyklicznie wykonuje akcje  $a$ ,  $b$  i  $c$ .
4 Agent  $B$ ~(\ref{eq:rese2}) zdefiniowany jest ...
```

Podkreślenia, nadkreślenia, klamry itp.

$$\overline{m + nx + y}$$
$$\underbrace{a + a + \dots + a}_n = n \cdot a$$
$$A = \left\{ \overbrace{n \in \mathbb{Z}}^{\text{opis}} : \overbrace{n \neq 0 \wedge n \bmod 2 = 0}^{\text{warunek}} \right\}$$
$$k = \prod_{\substack{0 < i \leq n \\ 0 \leq j \leq n \\ i \neq j}} (i - j)$$

```
1 \begin{align*}
2 &\& \overline{m + n} \underline{x + y} \\
3 &\& \underbrace{a + a + \dots + a}_n = n \cdot a \\
4 &\& A = \left\{ \overbrace{n \in \mathbb{Z}}^{\text{opis}} : \overbrace{n \neq 0 \wedge n \bmod 2 = 0}^{\text{warunek}} \right\} \\
5 &\& k = \prod_{\substack{0 < i \leq n \\ 0 \leq j \leq n \\ i \neq j}} (i - j)
6 \end{align*}
```

Litery w trybie matematycznym

- $\mathcal{A}, \mathcal{B}, \dots$ – `\mathcal{A}`, `\mathcal{B}`
- $\mathbb{N}, \mathbb{R}, \dots$ – `\mathbb{N}`, `\mathbb{R}`
- $\mathfrak{A}, \mathfrak{B}, \dots$ – `\mathfrak{A}`, `\mathfrak{B}`
- ϕ, φ – `\phi`, `\varphi`
- i, j – `\imath`, `\jmath` – polecenia te pozwalają uzyskać litery i i j bez kropek, co jest przydatne, gdy chcemy np. umieścić nad i symbol wektora, np. $\vec{i} \cdot \sqrt[3]{2}$ – `\vec{\imath} \cdot \sqrt[3]{2}`
- większość standardowych funkcji matematycznych ma zdefiniowane swoje nazwy i należy je stosować, np. $\sin x$, $\sin x$ – `\sin x`, `\sin x` – drugi zapis nie jest poprawny.

`toffi` = `toffi` = `toffi` = `toffi` = `toffi`

```
1 $$
2 \mathbf{toffi} = \mathrm{toffi} = \mathsf{toffi}
3 = \mathtt{toffi} = \mathit{toffi}
4 $$
```

Jeżeli w trybie matematycznym stosujemy nazwę wieloliterową np. *off* i pojawiają się niepotrzebne odstępy między literami – *off* – to należy zastosować polecenie `\mathit{off}`.

Polecenie newtheorem

Polecenie `newtheorem` służy do definiowania środowisk typu definicja, twierdzenie itp. oraz powiązanych z nimi liczników.

```
1 \theoremstyle{definition}
2 \newtheorem{df}{Definicja}
3 \newtheorem{tw}{Twierdzenie}[chapter]
4 \theoremstyle{remark}
5 \newtheorem{lm}[tw]{Lemat} % w preambule
6
7 \begin{df}
8 \label{def:grafEtykietowany}
9 Graf skierowany  $\mathcal{G}=(V, A, \gamma)$  nazywamy \em grafem
10 etykietowanym nad zbiorem etykiet \L, jeżeli łuki grafu
11  $\mathcal{G}$  mają przypisane etykiety ze zbioru \L.
12 \end{df}
```

Definicja 1 Graf skierowany $\mathcal{G} = (V, A, \gamma)$ nazywamy grafem etykietowanym nad zbiorem etykiet L , jeżeli łuki grafu \mathcal{G} mają przypisane etykiety ze zbioru L .

Uwaga: W przykładzie zdefiniowano trzy środowiska: *df* (Definicja), *tw* (Twierdzenie) i *lm* (Lemat). W przypadku definicji użyto numeracji ciągłej (w całej książce), a w przypadku twierdzeń numeracja jest prowadzona w ramach rozdziałów. Lematy współdziela licznik z twierdzeniami. Definicje i twierdzenia będą formatowane z użyciem stylu *definition*, a lematy z użyciem stylu *remark*.

W pakiecie `amsthm` dostępne jest również środowisko `proof`.

`srodowiska.tex`

Środowisko thebibliography

Środowisko **thebibliography** służy do samodzielnego przygotowania bibliografii.

```
1 Czasowe CP-sieci mogą one być wykorzystywane do modelowanie systemów
2 czasu rzeczywistego, zarówno do przedstawienia specyfikacji
3 wymagań~\cite{MSzTSz03} jak i mniej lub bardziej szczegółowego
4 projektu takiego systemu.
5
6 \begin{thebibliography}{9}
7
8 \bibitem{CSh99}
9 CERONE, A., MAGGIOLLO-SHETTINI, A.: \textit{Time-Based Expressivity
10 of Time Petri Nets for System Specification}, Theoretical Computer
11 Science, Vol. 216, 1999, pp. 1-53.
12
13 \bibitem{HM}
14 HEITMEYER, C., MANDRIOLI, D. (Eds.): \textit{Formal Methods for
15 Real-Time Computing}, John Wiley & Sons, Chichester, 1996.
16
17 \bibitem{MSzTSz03}
18 SZPYRKA M., SZMUC T.: \textit{Specification of external system
19 behaviour based on D-nets: theoretical aspects and computer tools},
20 Automatyka, AGH, Tom 7, Zeszyt 1-2, Kraków, 2003, str. 275 - 282.
21
22 \end{thebibliography}
```

Środowisko thebibliography – uwagi

- L^AT_EX umieszcza w spisie bibliografii wszystkie pozycje zdefiniowane w ramach środowiska **thebibliography**, nawet jeśli nie są cytowane – zazwyczaj brak powołania się w treści dokumentu na pozycję wykazaną w spisie literatury jest błędem edytorskim.
- Bibliografia jest wyświetlana dokładnie w takiej kolejności jak wpisano ją w środowisku **thebibliography**. Zachowane zostaje również formatowanie.
- Polecenie **cite** można użyć z opcjonalnym parametrem np. `\cite[str. 24]{CSh99}`. W efekcie w tekście zobaczymy odwołanie postaci [*7*, *str. 24*].
- Parametr środowiska **thebibliography** służy do rezerwacji odpowiedniej ilości miejsca na etykiety i powinien zawierać tyle znaków ile najdłuższa etykieta, np. *99*, gdy mamy 34 pozycje w bibliografii, albo *aaa*, gdy pozycji jest 102 (zakładamy, że są numerowane).
- W celu zmiany nazwy dla sekcji (rozdziału) z bibliografią trzeba redefiniować polecenie `\refname` (dla klasy *article*) lub `\bibname` (dla klas *report* i *book*), np. `\renewcommand{\bibname}{Literatura}`

BIB_TE_X jest systemem przeznaczonym do tworzenia bibliografii we współpracy z L^AT_EXem. Baza danych BIB_TE_Xa składa się z plików o rozszerzeniu **bib** zawierających opis poszczególnych pozycji bibliograficznych, z których chcemy korzystać.

```
@Book{Wil98,
author = {Wilson, R. J.},
title = {Wprowadzenie do teorii grafów},
publisher = {PWN},
year = {1998},
address = {Warszawa},
}

@Article{AlDi94,
author = {Alur, R. and Dill, D.},
title = {A theory of timed automata},
journal = {Theoretical Computer Science},
year = {1994},
volume = {126},
number = {2},
pages = {183-235},
}
```

zrodla.bib

Wsparcie BIB_TE_Xa w TeXstudio

```
@book{ID,
author = {author},
title = {title},
date = {date},
OPTeditor = {editor},
OPTeditora = {editora},
OPTeditorb = {editorb},
OPTeditorc = {editorc},
OPTtranslator = {translator},
OPTannotator = {annotator},
OPTcommentator = {commentator},
OPTintroduction = {introduction},
OPTforeword = {foreword},
OPTafterword = {afterword},
OPTsubtitle = {subtitle},
OPTtitleaddon = {titleaddon},
OPTmaintitle = {maintitle},
OPTmainsubtitle = {mainsubtitle},
OPTmaintitleaddon = {maintitleaddon},
OPTlanguage = {language},
OPToriglanguage = {origlanguage},
OPTvolume = {volume},
OPTpart = {part},
OPTedition = {edition},
OPTvolumes = {volumes},
```

Środowisko generuje rekord o odpowiedniej strukturze. Pola z przedrostkiem **OPT** są opcjonalne. Jeżeli je wypełniamy, to przedrostek należy usunąć.

- Autorów (redaktorów) podajemy wpisując najpierw nazwisko (może składać się z więcej niż jednego słowa, a potem **po przecinku** imiona lub inicjały.
- Jeżeli potrzebujemy podać więcej niż jednego autora, to separatorem pomiędzy autorami jest słowo **and**.
- Przy długiej liście nazwisk można po wymienieniu kilku z nich dodać **and others** co wygeneruje w bibliografii tekst **et al**.
- W zależności od użytego stylu $\text{BIB}\text{T}\text{E}\text{X}$ może zmienić wielkość liter np. w tytułach. Jeżeli chcemy, aby jakiś tekst nie podlegał tego typu modyfikacjom (np. skrót), to umieszczamy go dodatkowo w klamrach, np.
`title = {Sieci {P}etriego},`
- **Kompilacja:** (1) pdflatex, (2) bibtex, (3) pdflatex, (4) pdflatex.
- Wygenerowana bibliografia znajduje się w pliku o rozszerzeniu **bbl** (stara wersja jest zawsze nadpisywana przy nowej kompilacji). Jeżeli konieczne są ręczne poprawki, to można je wykonać w tym pliku, a później dołączyć ten plik za pomocą polecenia **input** użytego w miejsce **thebibliography**. Robi się to np. przy finalnej kompilacji książki, gdy wiadomo, że nie będziemy już zmieniać listy cytowanych źródeł.

Korzystanie z plików $\text{BIB}\text{T}\text{E}\text{X}\text{a}$

- W celu wygenerowania spisu literatury należy w dokumencie umieścić polecenia **bibliographystyle** i **bibliography**.
- Polecenie **bibliographystyle** (umieszczamy przed pierwszym użyciem **cite**) określa styl składania bibliografii, który zostanie użyty, np. *abbrv*, *alpha*, *plain*. Formatowanie i kolejność umieszczenia pozycji w bibliografii są zależne od wybranego stylu.
www.cs.stir.ac.uk/~kjt/software/latex/showbst.html
- Polecenie **bibliography** umieszcza się zwykle na końcu dokumentu, w miejscu gdzie ma zostać zamieszczony spis literatury. Jego argumentem jest lista plików (bez rozszerzeń) z bazami danych $\text{BIB}\text{T}\text{E}\text{X}\text{a}$.
- $\text{BIB}\text{T}\text{E}\text{X}$ dodaje do bibliografii tylko te pozycje, które zacytowano. Niecytowaną pozycję można dodać poleceniem `\nocite{etykieta}`. Polecenie `\nocite{*}` doda wszystkie rekordy.

bibtex_demo.tex

Środowisko verbatim

1 Rozkaz umieszczony w pętli `\verb!while!` jest
2 powtarzany do momentu, gdy wartość wyrażenia będzie równa 0.

```
3  
4 \begin{verbatim}  
5 while (wyrażenie) instrukcja;  
6 \end{verbatim}
```

7
8 Pętla `\verb+do while+` jest podobna do pętli `\verb!while!`,
9 z tą różnicą, że warunek kontynuacji (wyrażenie)
10 jest sprawdzany po wykonaniu instrukcji

```
11  
12 \begin{verbatim}  
13 do instrukcja while (wyrażenie);  
14 \end{verbatim}
```

Rozkaz umieszczony w pętli `while` jest powtarzany do momentu, gdy wartość wyrażenia będzie równa 0.

`while (wyrażenie) instrukcja;`

Pętla `do while` jest podobna do pętli `while`, z tą różnicą, że warunek kontynuacji (wyrażenie) jest sprawdzany po wykonaniu instrukcji

`do instrukcja while (wyrażenie);`

Pakiet listings

Pakiet `listings`, podobnie jak środowisko `verbatim`, pozwala na umieszczanie w dokumencie kodu źródłowego, ale pozwala kontrolować jego wygląd. Na podstawie załadowanych opcji, umożliwia m.in. kolorowanie składni.

```
1 \usepackage{listings}  
2 \lstloadlanguages{Ada,C++}  
3  
4 \definecolor{darkred}{rgb}{0.9,0,0}  
5 \definecolor{grey}{rgb}{0.4,0.4,0.4}  
6 \definecolor{darkgreen}{rgb}{0.2,0.5,0.05}  
7 \lstset{language=C++,  
8 basicstyle=\ttfamily\small,  
9 keywordstyle=\color{darkgreen}\ttfamily\bfseries\small,  
10 stringstyle=\color{red}\ttfamily\small,  
11 commentstyle=\color{grey}\ttfamily\small,  
12 numbers=left,  
13 numberstyle=\color{darkred}\ttfamily\scriptsize,  
14 identifierstyle=\ttfamily\small,  
15 showstringspaces=false,  
16 morekeywords={}}
```

Polecenie `lstset` można użyć w dokumencie wielokrotnie zmieniając bieżące ustalenia – nadpisywane są tylko te ustawienia, które użyjemy w poleceniu.

Pakiet listings

```
1 Rozkaz umieszczony w pętli \lstinline!while! jest
2 powtarzany do momentu, gdy wartość wyrażenia będzie równa 0.
3
4 \begin{lstlisting}[caption=Pętla while]
5 while (wyrażenie) instrukcja;
6 \end{lstlisting}
7
8 Pętla \lstinline!do while! jest podobna do pętli \lstinline!while!,
9 z tą różnicą, że warunek kontynuacji (wyrażenie)
10 jest sprawdzany po wykonaniu instrukcji
11
12 \begin{lstlisting}
13 do instrukcja while (wyrażenie);
14 \end{lstlisting}
```

Rozkaz umieszczony w pętli `while` jest powtarzany do momentu, gdy wartość wyrażenia będzie równa 0.

Listing 1: Pętla while

```
while (wyrażenie) instrukcja;
```

Pętla `do while` jest podobna do pętli `while`, z tą różnicą, że warunek kontynuacji (wyrażenie) jest sprawdzany po wykonaniu instrukcji

```
do instrukcja while (wyrażenie);
```

Sterowanie opcjami środowiska lstlisting

- `float=[th]` – potraktowanie listingu jako wstawki,
- `caption=Nagłówek listingu` – nagłówek (listing numerowany),
- `title=Nagłówek listingu` – nagłówek (listing nienumerowany),
- `captionpos=b` – miejsce umieszczenia nagłówka.
- `label=etykieta` – definicja etykiety dla listingu (odwołania z użyciem `ref` i `pageref`),
- `numbers=left` – miejsce umieszczenia numerów linii kodu,
- `aboveskip=2pt` – odstęp przed listingiem,
- `belowskip=2pt` – odstęp po listingu,
- `frame=trBL` – definicja ramki (mała litera – linia pojedyncza, wielka litera – linia podwójna),
- `frameround=fttt` – *t* wskazuje zaokrąglone narożniki (kolejność: top, right, bottom, left),
- `backgroundcolor=\color{yellow}` – definicja koloru tła,

Środowisko lstlisting – przykład

```
1 \begin{lstlisting}[caption=Obliczanie pierwiastka kwadratowego,
2 captionpos=t, label=src:sqrt, frame=LBtr, frameround=tftf]
3 int main()
4 {
5     const float EPS = 0.0001;
6     float x1, x2, a;
7
8     cout << "Podaj liczbę rzeczywistą: ";
9     cin >> a;
10    x1 = a;
11    x2 = 0.5 * (x1 + a / x1);
12
13    while(fabs(x2 - x1) > EPS)
14    {
15        x1 = x2;
16        x2 = 0.5 * (x1 + a / x1);
17    }
18
19    cout << "Pierwiastek: " << x2 << endl;
20 }
21 \end{lstlisting}
```

listingi.tex

Definiowanie własnego języka

```
1 \lstdefinlanguage{Alvis}
2 {
3     keywords={agent,in,out,delay,jump,exec,alt,data,type,
4     critical,start,exit,for,loop,if,else,elseif,select,
5     cli,sti,proc,elseif,every,environment,null},
6     ndkeywords={Char,Bool,Int,Double,String,rem,sqrt,
7     head,tail,signal,durable,queue},
8     sensitive=true,
9     morecomment=[l]{--},
10    morecomment=[s]{/*}{*/},
11    morestring=[b]",
12 }
```

<https://live.gnome.org/Dia>

Dia jest programem rozpowszechnianym na licencji GPL, dostępnych dla wszystkich popularnych systemów operacyjnych. Umożliwia tworzenie grafiki prezentacyjnej różnorodnego rodzaju – schematów blokowych, diagramów i wykresów. Zawiera bibliotekę gotowych obiektów (symboli).

Sposób użycia:

1. Przygotować diagram – można używać polskie znaki diakrytyczne.
2. Wyeksportować do formatu **eps** – *Encapsulated Postscript (używający czcionek Pango)* (*.eps).
3. Jeżeli potrzebujemy rysunek w formacie **pdf**, należy wykonać konwersję stosując polecenie **epstopdf**, np.: `epstopdf plik.eps`
on-line: <https://convertio.co/pl/eps-pdf/>

Przeglądarka PDF + Gimp

- **Adobe Reader, qpdfview** – dowolna dobra przeglądarka plików **pdf**;
- **Gimp** – popularne narzędzie do przetwarzania grafiki bitowej (licencja GPL),
<https://www.gimp.org>.

Skopiowanie grafiki z pliku pdf – sposób użycia:

1. Otworzyć dokument korzystając z przeglądarki plików pdf, zastosować maksymalne możliwe powiększenie.
2. Zaznaczyć interesujący fragment pliku (np. grafikę) i skopiować do schowka.
3. W Gimpie utworzyć nowy plik **Plik → Utwórz → Ze Schowka**, dokonać wymaganej obróbki grafiki.
4. Wyeksportować grafikę do formatu obsługiwanego przez **pdflatex**, np. **png, jpg**.
5. Pamiętać o tym, aby zacytować źródło, z którego zapożyczyliśmy grafikę.

Ipe (Integrated Picture Environment)

<http://ipe.otfried.org/>

- **Ipe** jest programem do tworzenia grafiki wektorowej (licencja GNU GPL).
- **Ipe** umożliwia korzystanie z kodu w \LaTeX u – można np. wprowadzać formuły matematyczne korzystając z tej samej składni co w dokumentach \LaTeX a.
- **Ipe** dostarcza wiele zaawansowanych opcji pracy z rysunkiem np.: zaawansowane tryby przyciągania, warstwy, wiele trybów rysowania krzywych.
- **Ipe** umożliwia zaimportowanie grafiki i bitowej i wykorzystanie jej jako elementu rysunku – można np. nałożyć rysunek i wzory matematyczne na zdjęcie.
- Przygotowany rysunek można zapisać w formacie **XML** i **pdf** oraz wyeksportować do formatu **eps** i **png**.

PGF i TikZ

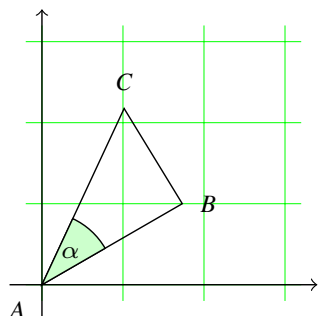
- **PGF (Portable Graphics Format)** – wewnętrzny silnik dostarczający kolekcję niskopoziomowych elementów do konstruowania grafiki.
- **TikZ (TikZ ist kein Zeichenprogramm)** – wysokopoziomowy interfejs użytkownika.

Oba pakiety są zintegrowane z \LaTeX em pozwalając na tworzenie wysokiej jakości grafiki wektorowej. Rysunki są definiowane jako seria poleceń \LaTeX a.

```
1 \usepackage{tikz}
2 \usetikzlibrary{calc,through,backgrounds,positioning}
3 % ewentualnie inne potrzebne biblioteki
4
5 \begin{tikzpicture}
6 % polecenia tworzące rysunek
7 \end{tikzpicture}
8
9 \begin{figure}[!ht] % lub jako wstawka
10 \begin{center}
11 \begin{tikzpicture}
12 % polecenia tworzące rysunek
13 \end{tikzpicture}
14 \end{center}
15 \caption{Podpis...}
16 \label{fig:etykieta}
17 \end{figure}
```

<https://texample.net/tikz/examples/>

TikZ – pierwszy przykład


```
1 \begin{tikzpicture}
2 \draw[step=1cm,draw=green,very thin] (-0.2,-0.2) grid (3.2,3.2);
3 \draw [->] (-0.4,0) -- (3.4,0);
4 \draw [->] (0,-0.4) -- (0,3.4);
5 \coordinate (A) at (0,0);
6 \coordinate (B) at (30:2);
7 \coordinate (C) at (65:2.4);
8 \draw (A) -- (B) -- (C) -- cycle;
9 \node at (A) [below left=2pt] {$A$};
10 \node at (B) [right=2pt] {$B$};
11 \node at (C) [above=2pt] {$C$};
12 \draw[fill=green!20!white] (A) -- (30:0.9) arc (30:65:0.9) -- cycle;
13 \node at (0.35,0.4) {$\alpha$};
14 \end{tikzpicture}
```

Określanie współrzędnych punktów

Początek układu współrzędnych jest domyślnie w lewym dolnym rogu rysunku (sytuacja ulega zmianie, gdy użyjemy ujemnych współrzędnych).

Współrzędne kartezjańskie: (1, 2)

Współrzędne biegunowe: (30:1cm)

Przy rysowaniu ścieżki można wyróżnić punkt, który jest punktem bieżącym. Kolejne punkty można podawać względem punktu bieżącego:

- + (1, 0) – bez zmiany bieżącego punktu,
- ++ (0, 2) – ze zmianą punktu bieżącego (staje się nim nowy wyliczony punkt).

Współrzędne punktu można podać jako punkt przecięcia dwóch linii:

- (p | - q) – przecięcie pionowej linii przechodzącej przez p i poziomej przechodzącej przez q , np.: (30:1cm | - 0, 0)
- **intersection of** 1, 0--1, 1 **and** 0, 0--30:1cm – przecięcie dwóch odcinków

Punktom można nadawać nazwy:

```
\coordinate (A) at (0,0);
\coordinate [label=left:\textcolor{blue}{$A$}] (A) at (0,0);
\draw (-1,-1) -- (2,1) coordinate (B);
\draw (B) circle (1.2cm);
```

Rysowanie ścieżek

Ścieżka jest ciągiem linii prostych i krzywych, które są połączone.

- Rysowanie łamanej:

```
\draw (0,0) -- (0,2) -- (1,3.25);
```

- Rysowanie łamanej zamkniętej:

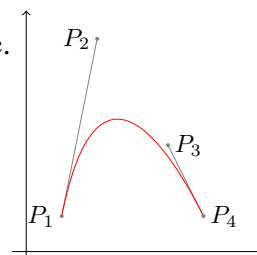
```
\draw (2,0) -- (3,0) -- (3,1) -- cycle;
```

- Aby narysować krzywą Béziera podajemy: punkt startowy P_1 , 2 punkty kontrolne P_2 i P_3 i punkt końcowy P_4 . Krzywa zaczyna się w punkcie P_1 , zmierza w kierunku P_2 i kończy się w P_4 docierając z kierunku P_3 . Odległość między P_1 i P_2 decyduje **jak bardzo** i **jak szybko** krzywa zmierza w kierunku P_2 zanim skręci w kierunku P_4 .

```
\draw (P1) .. controls (P2) and (P3) .. (P4);!
```

- Linia złożona z dwóch odcinków i krzywej:

```
\draw (0,0) -- (1,0) -- (2,2) .. controls  
(1,1) and (3,1) .. (2,0);
```


Polecenie `draw` może być uzupełnione o opcje umieszczone w nawiasie kwadratowym (dotyczą one całej ścieżki), np.: `\draw[thick,rounded corners=8pt] ...`

Dostępne grubości linii: *very thin*, *thin*, *semithick*, *thick*, *very thick*, *ultra thick*.

Dostępne style linii: *dashed*, *dotted*, *loosely dashed/dotted*, *densely dashed/dotted*.

bezier.tex

Rysowanie – wybrane kształty

- Okrąg: `\draw (0,0) circle (7pt);`

- Elipsa: `\draw (0,0) ellipse (20pt and 7pt);`

- Fragment okręgu – podajemy punkt początkowy łuku, kąt początkowy, kąt końcowy i promień: `\draw (3mm,0mm) arc (0:110:3mm);`

- Fragment elipsy: `\draw (0,0) arc (0:100:0.75cm and 0.5cm);`

- Prostokąt – podajemy lewy dolny i prawy górny narożnik: `\draw (0,0) rectangle (0.5,0.5);`

- Użycie polecenia `fill` zamiast `draw` powoduje zamalowanie wnętrza obszaru

ograniczonego ścieżką:

```
\tikz \fill[red!60!white] (0,0) -- (1.2,0) arc (0:30:1.2) -- cycle;
```


- Zastosowanie `filldraw` powoduje jednoczesne narysowanie krawędzi i wypełnienie

wnętrza:

```
\tikz \filldraw[green!60!white, draw=black]  
(0,0) -- (1.2,0) arc (0:30:1.2) -- cycle;
```

Węzły

Polecenie `node` pozwala na dodanie węzła we wskazanym miejscu. W opcjach można

ustalić kształt dodawanego węzła, np.:

```
\node (A) at (0,2) [shape=circle,draw] {$x_1$};
```

Ustawienie opcji `inner sep` pozwala zmniejszyć wewnętrzne marginesy, a przez to rozmiar węzła. Dostępne są również opcje `minimum width` i `minimum height`.

Każdy węzeł dostarcza szereg kotwic do mocowania połączeń zapisywanych jako `nazwa-węzła.nazwa-kotwicy`, np.: `A.center`, `A.west` itd. Definiując połączenie można wskazać konkretne kotwice: `\draw [->] (A.east) -- (B.west)`;

Wskazywanie kotwic nie jest wymagane, system sam próbuje je dobrać.

Do rysowania połączeń można użyć polecenia `to`. W najprostszej wersji rysowana jest prosta. Wśród opcji można m.in. wskazać kąt wyjścia (`out`) i kąt wejścia (`in`) połączenia:

```
\draw [->] (A) to [out=135,in=45] (B);
```

Węzeł z tekstem można dodać również jako element ścieżki:

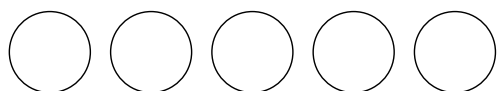
```
\draw[-latex] (0,0) node[fill=white] {$X_1$} -- (2,0.2)
node[fill=white] {$\sum_{k=1}^{\infty}\frac{1}{k}$} -- (4,0);
```

Pętle

TikZ dostarcza polecenie umożliwiające powtarzanie pewnych operacji w pętli:

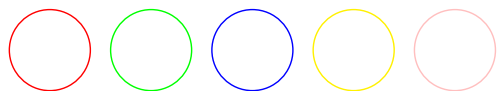
```
\foreach \var in {iteration list}
{
  loop body
}
```

Jeżeli pominiemy nawiasy klamrowe, to wszystko do następnego średnika jest traktowane jako zawartość pętli. Pętle można w sobie zagnieżdżać.


```
\tikz \foreach \x in {1,...,5} \draw (\x,0) circle (0.4cm);!
```

Możliwa jest iteracja po dwóch lub większej liczbie zmiennych:

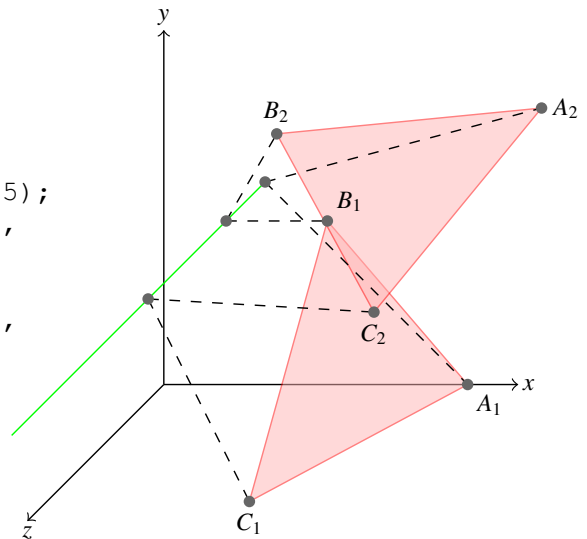


```
\tikz \foreach \x / \c in {1/red, 2/green, 3/blue, 4/yellow, 5/pink}
\draw[\c] (\x,0) circle (0.4cm);
```

```

1 \draw [->] (0,0,0) -- (3.5,0,0)
2   node [right] {$x$};
3 \draw [->] (0,0,0) -- (0,3.5,0)
4   node [above] {$y$};
5 \draw [->] (0,0,0) -- (0,0,3.5)
6   node [below] {$z$};
7 \draw [draw=green] (1,2,0) -- (1,2,6.5);
8 \filldraw [draw=red,fill=red!30!white,
9   opacity=0.5] (3,0,0) -- (2,2,1) --
10  (2,0,3) -- cycle;
11 \filldraw [draw=red,fill=red!30!white,
12   opacity=0.5] (3.73,2.73,0) --
13  (1.5,2.86,1) -- (3.23,1.87,3) --
14  cycle;
15 \draw[dashed] (1,2,3) -- (2,0,3)
16  (1,2,3) -- (3.23,1.87,3)
17  (1,2,0) -- (3,0,0)
18  (1,2,0) -- (3.73,2.73,0)
19  (1,2,1) -- (2,2,1)
20  (1,2,1) -- (1.5,2.86,1);

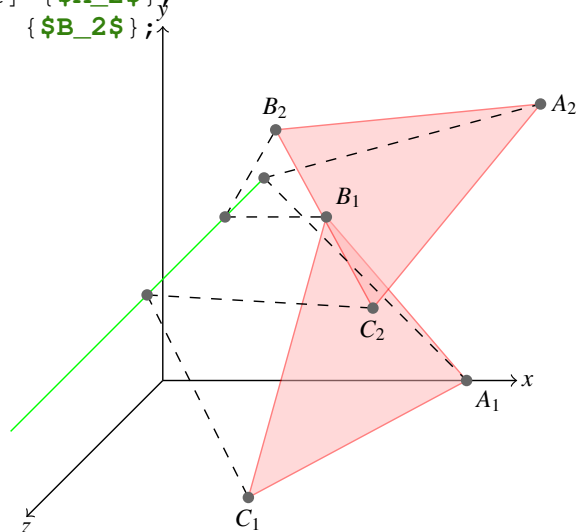
```



```

12 \node at (1,2,3) [circle,fill=grey] {};
13 \node at (1,2,0) [circle,fill=grey] {};
14 ...
15 \node at (2,0,3) [below=2pt] {$C_1$};
16 \node at (3,0,0) [below right=2pt] {$A_1$};
17 \node at (2,2,1) [above right=2pt] {$B_1$};
18 \node at (3.23,1.87,3) [below=2pt] {$C_2$};
19 \node at (3.73,2.73,0) [right=2pt] {$A_2$};
20 \node at (1.5,2.86,1) [above=2pt] {$B_2$};

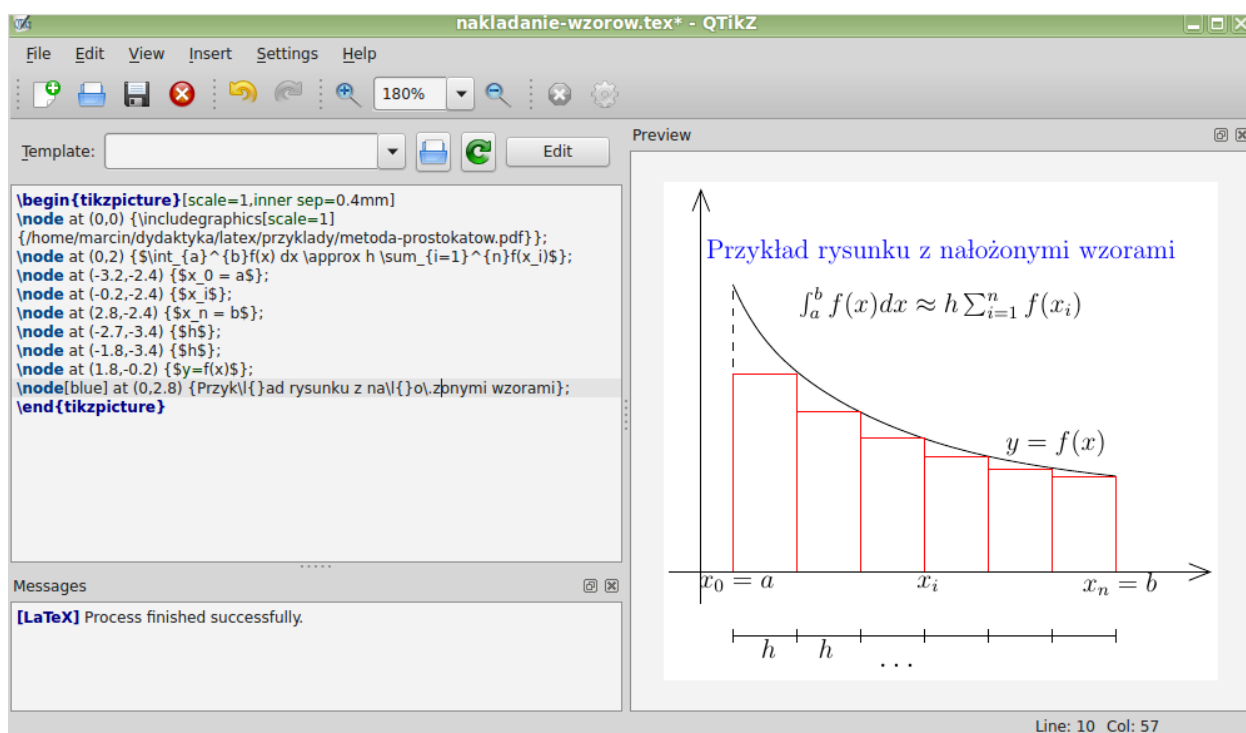
```


Nakładanie wzorów na rysunek

```
1 \documentclass{standalone}
2 \usepackage[T1]{fontenc}
3 \usepackage[utf8]{inputenc}
4 \usepackage[polish]{babel}
5 \usepackage{tikz}
6
7 \begin{document}
8
9 \begin{tikzpicture}[scale=1,inner sep=0.4mm]
10 \node at (0,0) {\includegraphics[scale=1]{metoda-prostokatow.pdf}};
11 \node at (0,2) {\int_a^b f(x) dx \approx h \sum_{i=1}^n f(x_i)};
12 \node at (-3.2,-2.4) {\$x_0 = a\$};
13 \node at (-0.2,-2.4) {\$x_i\$};
14 \node at (2.8,-2.4) {\$x_n = b\$};
15 \node at (-2.7,-3.4) {\$h\$};
16 \node at (-1.8,-3.4) {\$h\$};
17 \node at (1.8,-0.1) {\$y=f(x)\$};
18 \node[blue] at (0,2.8) {Przykład rysunku z nałożonymi wzorami};
19 \end{tikzpicture}
20
21 \end{document}
```

QTikZ

The screenshot shows the QTikZ application interface. The main window is titled "nakladanie-wzorow.tex* - QTikZ". It features a menu bar (File, Edit, View, Insert, Settings, Help), a toolbar with icons for file operations and editing, and a zoom level of 180%. Below the toolbar is a "Template:" dropdown menu. The main editing area contains the LaTeX code from the previous block. A "Preview" window on the right displays the rendered output: a graph of a function $y = f(x)$ with a Riemann sum approximation. The graph shows a curve, a horizontal axis with points $x_0 = a$, x_i , and $x_n = b$, and vertical bars representing the rectangles. The area under the curve is shaded, and the approximation formula $\int_a^b f(x) dx \approx h \sum_{i=1}^n f(x_i)$ is shown above the graph. The text "Przykład rysunku z nałożonymi wzorami" is displayed in blue above the graph. The "Messages" window at the bottom left shows the message "[LaTeX] Process finished successfully." The status bar at the bottom right indicates "Line: 10 Col: 57".

Pakiet `algorithmicx`

Pakiet `algorithmicx` jest jednym z kilku pakietów umożliwiających składanie w \LaTeX u pseudokodu. Umieszczenie środowiska `algorithmic` wewnątrz środowiska `algorithm` pozwala uzyskać wstawkę.

Algorithm 1 Euclid's algorithm

...

▷ Miejsce na pseudokod

```
1 \usepackage{algorithm}
2 \usepackage{algpseudocode}
3
4 \begin{algorithm}[ht] % [H] w przypadku beamera
5 \caption{Euclid's algorithm}
6 \label{alg:euclid}
7 \begin{algorithmic}
8 \State ... \Comment{Miejsce na pseudokod}
9 \end{algorithmic}
10 \end{algorithm}
```

`algorithmicx` – przykład

```
1: procedure EUCLID( $a, b$ )                                ▷ The g.c.d. of  $a$  and  $b$ 
2:    $r \leftarrow a \bmod b$ 
3:   while  $r \neq 0$  do                                    ▷ We have the answer if  $r$  is 0
4:      $a \leftarrow b$ 
5:      $b \leftarrow r$ 
6:      $r \leftarrow a \bmod b$ 
7:   end while
8:   return  $b$                                            ▷ The gcd is  $b$ 
9: end procedure
```

```
1 \begin{algorithmic}[1]
2 \Procedure{Euclid}{ $\$a, b\$$ }\Comment{The g.c.d. of  $a$  and  $b$ }
3   \State  $\$r$ \gets  $a \bmod b$ 
4   \While{ $\$r \neq 0$ }\Comment{We have the answer if  $r$  is 0}
5     \State  $\$a$ \gets  $b$ 
6     \State  $\$b$ \gets  $r$ 
7     \State  $\$r$ \gets  $a \bmod b$ 
8   \EndWhile
9   \State \textbf{return}  $\$b$ \Comment{The gcd is  $b$ }
10 \EndProcedure
11 \end{algorithmic}
```

Style strony

L^AT_EX pozwala wybrać za pomocą polecenia `\pagestyle{opcja}` jeden z trzech sposobów składania pagin:

- **plain** – pagina górna (nagłówek) pusta, dolna (stopka) z wycelowanym numerem,
- **headings** – pagina dolna pusta, górna z numerem strony i tytułem,
- **empty** – pagina górna i dolna puste.

Styl pojedynczej strony można ustawić poleceniem `\thispagestyle{opcja}`.

Pakiet **fancy** pozwala w łatwy sposób dostosować wygląd pagin. Zarówno nagłówek jak i stopka składają się w tym podejściu z trzech definiowalnych części. Można dodawać linie ozdobne, definiować paginy w kilkoma liniami tekstu, niezależnie definiować nagłówki i stopki dla stron parzystych i nieparzystych.

```
1 \usepackage{fancyhdr} % wszystko w preambule
2 \pagestyle{fancy}
3 \fancyhead{} %wyczyść wszystkie pola % R ight
4 \fancyhead[RO,LE]{\rightmark} % L eft
5 \fancyhead[LO,RE]{\leftmark} % C enter
6 \fancyfoot{} % E ven
7 \fancyfoot[LE,RO]{Strona \thepage} % O dd
8 \fancyfoot[CO,CE]{***}
9 \renewcommand{\headrulewidth}{0.4pt}
10 \renewcommand{\footrulewidth}{0.4pt}
```

`\leftmark` i `\rightmark` zawierają nazwę bieżącego rozdziału i sekcji.

ptaki4.tex

Polecenie newcommand

Polecenie **newcommand** pozwala na definiowanie własnych poleceń użytkownika.

```
\newcommand{nazwa}[liczba-argumentów]{tekst}
```

Przy definiowaniu polecenia bezargumentowego należy pominąć nawias kwadratowy. Liczba obowiązkowych argumentów musi być z przedziału 1–9. W części *tekst* wolno używać zarówno standardowych instrukcji L^AT_EXa, jak też zdefiniowanych przez użytkownika. Nie wolno używać poleceń **newcommand** i **newenvironment**, stosować w nazwach polskich liter diakrytycznych i rekursji.

```
1 % preambuła
2 \newcommand{\R}{\ensuremath{\mathbb{R}}}
3
4 \newcommand{\fixme}[1]{\colorbox{yellow}{\textcolor{blue}
5 {\bf\textsf{FIXME}:}} \textcolor{blue}{#1}}
6
7 % ciało dokumentu
8 \fixme{add another example to \R}
```

FIXME: add another example related to \mathbb{R}

Polecenie `\ensuremath` gwarantuje, że argument będzie przetwarzany w trybie matematycznym niezależnie od miejsca użycia.

newcommand_demo.tex, protokol.tex

Do wygenerowania skorowidza konieczne jest użycie pakietu `makeidx` oraz umieszczenie w preambule instrukcji `\makeindex`. Hasła do indeksu umieszcza się bezpośrednio w tekście poleceniem `\index{hasło}`. Skorowidz jest umieszczany w miejscu wstawienia instrukcji `\printindex`.

Najczęściej spotykaną w literaturze klasą sieci Petriego są `{\em sieci miejsc i przejść}`. `\index{siecx@sieć!miejsc i przejść}` `\index{PTsiecx@PT-sieć}` Są one podstawowym językiem modelowania współbieżności i~synchronizacji procesów dyskretnych ...

- Hasło indeksu powinno być umieszczane bezpośrednio po poprzedzającym je słowie, bez wstawiania dodatkowych spacji.
- `\index{miejsce}` – hasło pierwszego stopnia,
- `\index{siecx@sieć}` – hasło z poprawionym sortowaniem,
- `\index{miejsce!bezpieczne}` – hasło drugiego stopnia
- `\index{siecx@sieć!miejsc i przejść}` – hasło drugiego stopnia (poprawione sortowanie).

Wygenerowany indeks znajduje się w pliku o rozszerzeniu `ind`. Plik ten można w razie potrzeby *ręcznie* poprawić przed ostatnią kompilacją gotowego dokumentu.

`skorowidz.tex`

Klasa `aghdpl` – plik z główny

```
1 \documentclass[pdflatex]{aghdpl}
2 \usepackage[polish]{babel}
3 \usepackage{enumerate} % dodatkowe pakiety
4 \usepackage{listings}
5 \lstloadlanguages{TeX}
6
7 \author{Marcin Szpyrka}
8 \shortauthor{M. Szpyrka}
9 \titlePL{Przygotowanie pracy dyplomowej w systemie \LaTeX}
10 \titleEN{Thesis in \LaTeX}
11 % ...
12 \begin{document}
13 \titlepages
14 \tableofcontents
15 \clearpage
16
17 \include{rozdzial1}
18 \include{rozdzial2}
19 % ...
20 \appendix
21 \include{dodatekA}
22 \include{dodatekB}
23 \bibliography{bibfile}
24 \end{document}
```

Klasa `beamer`

- Klasa `beamer` służy do tworzenia prezentacji w \LaTeX u. Slajdy do tego wykładu zostały złożone z użyciem klasy `beamer`! Różnica między wersją do druku, a wersją wyświetlaną podczas wykładu to wyłącznie wynik włączenia kilku dodatkowych opcji na etapie kompilacji.
- Skompilowana prezentacja jest w formacie `pdf` co oznacza, że będzie wyglądała identycznie niezależnie od systemu użytego do jej wyświetlenia.
- Zastosowanie \LaTeX a do tworzenia prezentacji jest bardziej czasochłonne niż użycie narzędzi typu WYSIWYG, ale produkt jest zazwyczaj lepszej jakości. Możliwe jest stosowanie wszystkich poznanych możliwości \LaTeX a i łatwo jest przenieść treść np. z pracy dyplomowej do prezentacji na obronę.

```
1 \documentclass{beamer}
2 ...
3 \usetheme{Warsaw} % wybór stylu decydującego o wyglądzie
4 \title[Slajdy w beamerze]{Slajdy w beamerze -- przykłady}
5 \author[M. Szpyrka.]{Marcin Szpyrka}
6 \date[2020]{14.09.2020}
7 \institute[AGH-UST]
8 {Wydział EAIiIB\\ Katedra Informatyki Stosowanej}
9
10 \begin{document}
11 ...
```

Slajdy

Pojedyncze slajdy budujemy korzystając ze środowiska `frame`.

```
1 \begin{frame}
2   \titlepage
3 \end{frame}
4
5 %-----
6
7 \begin{frame}[fragile]
8 \frametitle{...}
9
10 % zawartość slajdu
11 \end{frame}
```

Opcja `fragile` musi być stosowana, jeżeli slajd zawiera środowiska `verbatim` lub `lstlisting`. Slajdy w dokumencie mogą być grupowane w sekcje, podsekcje itd. Wyświetlanie informacji o aktualnej sekcji (podsekcji itp.) jest zależne od wybranego stylu. Jeśli jest taka potrzeba za pomocą polecenia `tableofcontents` można wstawić spis treści. Każde umieszczenie na slajdzie polecenia `\pause` powoduje podział slajdu na kolejne sceny. Wyświetlanie slajdu zatrzymuje się na poleceniu `\pause`. Po wybraniu kolejnego slajdu (PgDn) następuje wyświetlenie kolejnego fragmentu (do następnego polecenia `\pause` lub do końca slajdu, gdy brak już `\pause`).

Nakładki

Poza stosowaniem polecenia `\pause`, beamer dostarcza bardzo elastyczny system nakładek (`overlays`), które decydują o sposobie wyświetlania slajdu. W rezultacie slajd jest wyświetlany jako seria scen.

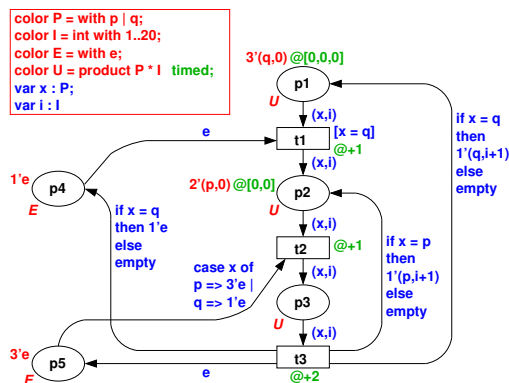
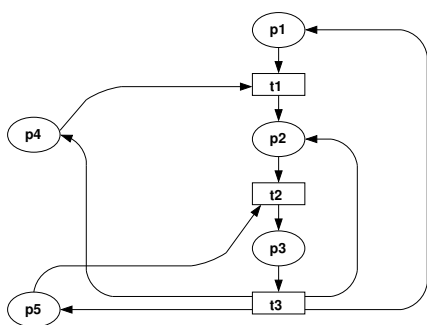
```
1 \begin{frame}
2 \frametitle{...}
3
4 \begin{itemize}
5 \item<1-3>\alert<2>{W RTCP-sieciach ...}
6 \item<2,4>\color<2>{blue}{W RTCP-sieciach ...}
7 \item<3-> W RTCP-sieciach ...
8 \item<-2> W RTCP-sieciach, każdy ...
9 \end{itemize}
10
11 \only<-2>{\alert{\textbf{RTCP-sieci}}}
12 \uncover<3->{CP-sieci vs. RTCP-sieci}
13
14 \end{frame}
```

Zastosowanie polecenia `\uncover` powoduje, że tekst zajmuje miejsce nawet, gdy nie jest widoczny. W przypadku użycia polecenia `\only`, niewyświetlany tekst nie zajmuje miejsca – należy uważać, aby zawartość slajdów *nie skakała*.

Jeżeli chcemy wyświetlać kolejne punkty jeden po drugim, to można zastosować konstrukcję `\begin{itemize} [<+>]` lub `\begin{itemize} [<+> | alert@+>]`

Nakładki – grafika

```
1 \begin{frame}
2 \frametitle{Kolorowane sieci Petriego}
3
4 \centerline{
5 \only<1>{\includegraphics[width=7cm, angle=270]{cp2}} %
6 \only<2>{\includegraphics[width=7cm, angle=270]{cp3}} %
7 \only<3>{\includegraphics[width=7cm, angle=270]{cp4}} %
8 \only<4>{\includegraphics[width=7cm, angle=270]{cp5}} %
9 \end{frame}
```


Poprawne wyświetlanie tego typu slajdów wymaga, aby wszystkie obrazki miały ten sam rozmiar. Można to uzyskać np. stosując białą (niewidoczną) ramkę.

Bloki

Znakowanie

Znakowaniem sieci \mathcal{N} nazywamy dowolną funkcję M określoną na zbiorze miejsc sieci taką, że:

$$\forall p \in P: M(p) \in 2^{C(p)^*}. \quad (11)$$

Rozkładem pieczętek czasowych sieci \mathcal{N} nazywamy dowolną funkcję S określoną na zbiorze miejsc sieci taką, że $\forall p \in P: S(p) \in \mathbb{R}$.

```
1 \begin{block}{Znakowanie}
2 {\em Znakowaniem} sieci  $\mathcal{N}$  nazywamy dowolną
3 funkcję  $M$  określoną na zbiorze miejsc sieci taką, że:
4 \begin{equation}
5 \label{eq:znakowanie}
6 \forall p \in P \text{ colon } M(p) \in 2^{C(p)^*}.
7 \end{equation}
8 \end{block}
9 \begin{block}{}<2>
10 {\em Rozkładem pieczętek czasowych} sieci  $\mathcal{N}$ 
11 nazywamy dowolną funkcję  $S$  określoną na zbiorze miejsc
12 sieci taką, że  $\forall p \in P \text{ colon } S(p) \in \mathbb{R}$ .
13 \end{block}
```

Kolumny

Alvis Language

- Communication Diagrams (AlvisCD)
- Alvis Code Language (AlvisCL)

Alvis Toolkit

- Alvis Editor
- Alvis Translator
- Alvis VM

```
1 \begin{columns}
2 \column{0.6\textwidth}
3 \begin{block}{Alvis Language}
4 \begin{itemize}
5 \item Communication Diagrams (AlvisCD)
6 \item Alvis Code Language (AlvisCL)
7 \end{itemize}
8 \end{block}
9 \column{0.2\textwidth}
10 \begin{block}{Alvis Toolkit}
11 \begin{itemize}
12 \item Alvis Editor
13 \item Alvis Translator
14 \item Alvis VM
15 \end{itemize}
16 \end{block}
17 \end{columns}
```

beamer_demo.tex, beamer_agh.tex

Pakiet `textpos`

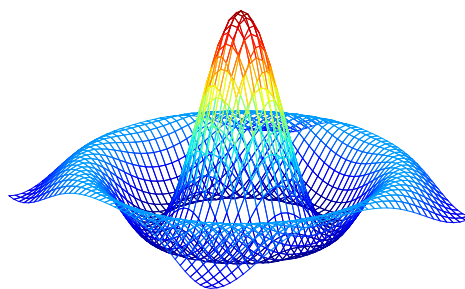
Haskell,
Python, C,
C++, Java

```
1 \begin{textblock}{2}(11,1.5)
2 \textcolor{red}{Haskell, Python, C, C++, Java}
3 \end{textblock}
4
5 \begin{textblock}{3}(8,3)
6 \textcolor{blue}{Haskell, Python, C, C++, Java}
7 \end{textblock}
8
9 \begin{textblock}{1}(10,8)
10 \textcolor{darkgreen}{Haskell, Python, C, C++, Java}
11 \end{textblock}
12
13 \begin{textblock}{7}(1,14)
14 \textcolor{orange}{Haskell, Python, C, C++, Java}
15 \end{textblock}
```

Polecenie `textblock` wykorzystuje swoje jednostki miary (podajemy tylko liczby). Pakiet dostarcza polecenia pozwalające je redefiniować. Pierwszy argument definiuje szerokość bloku, a dwa kolejne określają współrzędne lewego górnego narożnika.
`Haskell, Python, C, C++, Java`

Powiększanie fragmentu slajdu

```
x = y = linspace(-8, 8, 41)';
[xx, yy] = meshgrid(x, y);
z = sqrt(xx.^2 + yy.^2) + eps;
z = sin(z) ./ z;
mesh(x, y, z)
```



```
\framezoom<1><2>[border](-0.3cm,0.6cm)(5.8cm,1.7cm)
\framezoom<1><3>[border](9cm,1.5cm)(2cm,1.5cm)
```

Pierwsza para argumentów wskazuje lewy górny narożnik ramki, a druga jej szerokość i wysokość. Punkt o współrzędnych $(0,0)$ oznacza początek normalnego tekstu zawartości slajdu (nie bierzemy pod uwagę tytułu).

Środowisko `minipage`

Środowisko `minipage` pozwala na zdefiniowanie ramki, która jest przetwarzana w trybie akapitowym.

```
\begin{minipage} [pozycja1] [wysokość] [pozycja2] {szerokość}
...
\end{minipage}
```

- `pozycja1` – sposób wyrównania ramki względem środowiska, w którym jest umieszczona; `t` – linia bazowa pierwszego wiersza ramki wyrównana z linią bazową wiersza, w którym umieszczono ramkę; `b` – linia bazowa ostatniego wiersza ramki wyrównana z linią bazową wiersza, w którym umieszczono ramkę; `c` (domyślna wartość) – pionowe centrowanie ramki.
- `wysokość` – wysokość tworzonej ramki akapitowej.
- `pozycja2` – pozycja tekstu w ramce; `t` – dosunięcie do góry, `b` – dosunięcie do dołu, `c` – wycentrowanie, `s` – rozciągnięcie w pionie. Jeżeli wartość ta nie jest określona, to używana jest wartość `pozycja1`.
- `szerokość` – szerokość tworzonej ramki akapitowej (jedyne obowiązkowy parametr).

`minipage_demo.tex`

Minipage – przykład

Rozkładem pieczętek czasowych sieci \mathcal{N} nazywamy dowolną funkcję S określoną na zbiorze miejsc sieci taką, że $\forall p \in P: S(p) \in \mathbb{R}$.

Rozkładem pieczętek czasowych sieci \mathcal{N} nazywamy dowolną funkcję S określoną na zbiorze miejsc sieci taką, że $\forall p \in P: S(p) \in \mathbb{R}$.

```
1 \hfill
2 \begin{minipage}{5cm}
3 \begin{block}{}
4 {\em Rozkładem pieczętek czasowych} sieci  $\mathcal{N}$ 
5 nazywamy dowolną funkcję  $S$  określoną na zbiorze miejsc
6 sieci taką, że  $\forall p \in P: S(p) \in \mathbb{R}$ .
7 \end{block}
8 \end{minipage}
9
10 \centerline{
11 \begin{minipage}{5cm}
12 ... % to samo co wyżej
13 \end{minipage}}
```

L^AT_EX oferuje mnóstwo nawet bardzo nietypowych pakietów :-)
Wystarczy poszukać!

```
1 \setlength\sudokusize{5cm}  
2  
3 \begin{sudoku}  
4 |2|5| | |3| |9| |1|.  
5 | |1| | | |4| | | |.  
6 |4| |7| | | |2| |8|.  
7 | | |5|2| | | | | |.  
8 | | | | |9|8|1| | |.  
9 | |4| | | |3| | | |.  
10 | | | |3|6| | |7|2|.  
11 | |7| | | | | | |3|.  
12 |9| |3| | | |6| |4|.  
13 \end{sudoku}
```

2	5			3		9		1
	1				4			
4		7				2		8
		5	2					
				9	8	1		
	4				3			
			3	6			7	2
	7							3
9		3				6		4